

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. แนวคิด หลักการของการบริหาร
 - 1.1 ความหมายการบริหาร
 - 1.2 ความสำคัญของการบริหาร
2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ
 - 2.1 งานด้านหลักสูตร
 - 2.2 งานด้านกระบวนการเรียนรู้
 - 2.3 งานด้านการประเมินผู้เรียน
 - 2.4 งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน
3. การประเมินคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก
5. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. สรุป แนวคิดและหลักการที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิด หลักการของการบริหาร

1.1 ความหมายของการบริหาร

โรบบินส์ (Robbins. 1982 : 9) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการนำกิจกรรมที่สมบูรณ์และมีประสิทธิผล โดยผ่านการกระทำของบุคลากรอื่น

แคสท์ และโรเซนชไวท์ (Kast and Rosenzweig. 1985 : 5) กล่าวถึง การบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นรูปแบบการทำงานด้วยความรู้สึกนึกคิด โดยบุคลากรในองค์กร รวมถึงการร่วมมือของบุคลากรและทรัพยากร เพื่อสำเร็จตามจุดประสงค์

จุง (Chung. 1987 : 10) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการวางแผนการจัดองค์กร การสั่งการ และการควบคุมกิจกรรมขององค์กร ให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

สโตนเนอร์ และฟรีแมน (Stoner and Freeman. 1989 : 3) กล่าวว่า การบริหารหมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดองค์กร ภาวะผู้นำ และการควบคุมการทำงานของสมาชิกขององค์กร และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

บาร์โทล และมาร์ติน (Bartol and Martin. 1991 : 6) ได้ให้ความหมายของ การบริหารว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้เป้าหมายขององค์กรประสบผลสำเร็จโดยการวางแผน การจัดองค์กร การใช้ภาวะผู้นำ และการควบคุม

ชร สุนทรายุทธ (2537 : 2) ได้ให้ความหมายของ การบริหารว่า เป็นกิจกรรมของคน ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป มีการร่วมมือทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ถวิล เกื้อกุลวงศ์ (2530 : 16) สรุปสาระสำคัญของการบริหารไว้ว่า

1. การบริหารเป็นพฤติกรรมอย่างหนึ่ง
2. เป็นกระบวนการทางสังคม
3. เป็นการตัดสินใจสั่งการ
4. เป็นการปฏิบัติงานของกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
5. เป็นการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

สมยศ นาวิการ (2538 : 18) ได้ให้ความหมายของการบริหารว่า หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดการ การสั่งการ การควบคุมกำลัง ความพยายามของสมาชิกองค์กร และการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ เพื่อความสำเร็จของเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2534 : 2) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการอย่างประสานสัมพันธ์ และมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยอาศัยทั้ง ทรัพยากร เทคนิค และกระบวนการต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

ธงชัย สินดิวงษ์ (2536 : 26) ได้ให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้นำกลุ่มซึ่งจะต้องจัดการให้ทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน และวัตถุ สามารถประสานเข้าด้วยกันเพื่อร่วมกันทำงานเป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพได้ พอสรุปได้ดังนี้คือ

1. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
2. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญ
3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ

5. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล ฉะนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือใจ (Collective mind) เพื่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group cooperation) อันจะนำไปสู่พลังรวมของกลุ่ม (Group effort) ที่จะทำให้ภารกิจบรรลุวัตถุประสงค์

6. การบริหารมีลักษณะเป็นการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล (Rational)

7. การบริหารเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงาน กับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

8. การบริหารไม่มีตัว (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์

นพพงษ์ บุญจิตราตุลย์ (2534 : 2) ได้แยกให้เห็นชัดเจนว่า การบริหารเกี่ยวข้องกับหลักการกว้าง ๆ 6 ประการ คือ

1. บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป

2. กลุ่มบุคคลดังกล่าวร่วมมือกัน

3. ทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ด้วยความประสานสัมพันธ์และมีระบบระเบียบ กฎเกณฑ์

4. ด้วยการใช้ทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

5. ให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน

6. วัตถุประสงค์ดังกล่าว ได้ช่วยกันกำหนดขึ้น โดยทุกคนรับรู้ และเห็นตรงกัน

สมศักดิ์ คลประสิทธิ์ (2539 : 18) สรุปว่า การบริหารหมายถึง กิจกรรมหรือกระบวนการของการวางแผน การจัดองค์กร การบริหารบุคลากร การอำนวยความสะดวก และการควบคุมการใช้ทรัพยากรผ่านบุคคลอื่น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2540 : 39) สรุปว่า การบริหารหมายถึง

1. การทำงานร่วมกัน

2. การช่วยให้ตระหนักในเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3. การให้บริการแก่สังคม

4. การเข้าเกี่ยวข้องกับมนุษย์ เช่น ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชน และให้เกิดความร่วมมือระหว่างบุคคลเหล่านี้

5. การใช้ทรัพยากรให้ได้ประโยชน์มากที่สุดสำหรับการศึกษา และวัตถุประสงค์ของมันโดยผ่านทางวิธีการของการจัดองค์กร การสั่งการ การอำนวยความสะดวก และการปรับปรุงการทำงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

จากความหมายที่นักบริหารให้ไว้ดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหาร คือ กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมแรงร่วมใจกันดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างร่วมกันโดยใช้ทรัพยากรการบริหารอย่างประหยัดที่สุด

1.2 ความสำคัญของการบริหาร

การศึกษาเรื่องการบริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีความจำเป็นและน่าศึกษาอย่างยิ่ง โดยเฉพาะพิจารณาในฐานะที่เราเป็นสมาชิกของสังคมอย่างแท้จริงแล้วพบว่า บทบาท และความสำคัญของการบริหารนั้นมีควบคู่มาทั้งกับอารยธรรมและการดำรงชีพของมนุษย์ที่เดียว เพราะเมื่อมนุษย์รวมกันอยู่เป็นหมู่เป็นกลุ่มมีหัวหน้าปกครองบังคับบัญชา มีการแบ่งงานกันทำตามลักษณะความรู้ความสามารถ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันในระหว่างพวกเขาและเผ่าเดียวกัน โดยมีจารีตประเพณี และวัฒนธรรมเป็นเครื่องกำกับความประพฤติ เมื่อกลุ่มสังคมขยายตัวเติบโตมีความซับซ้อนมากขึ้น มนุษย์ก็เริ่มสร้าง และวางระเบียบกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ โดยเรียนรู้จากประสบการณ์และความเชื่อถือ โดยมุ่งหวังที่จะให้เกิดความสำเร็จเรียบร้อยสงบสุขขึ้นในสังคมนั้น ซึ่งอาจสรุปถึงความสำคัญของการบริหารได้ดังนี้

1. การบริหารนั้นได้เจริญเติบโตควบคู่มาทั้งกับการดำรงชีพของมนุษย์ และเป็นสิ่งช่วยให้มนุษย์ดำรงชีพอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก
2. จำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว เป็นผลทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องขยายงานด้านบริหารให้กว้างขึ้น
3. การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม วิทยาการด้านต่าง ๆ ทำให้การบริหารเกิดการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้ารวดเร็วยิ่งขึ้น
4. การบริหารเป็นวิธีการที่สำคัญในอันที่จะนำสังคมและโลกไปสู่ความเจริญก้าวหน้า
5. การบริหารจะช่วยชี้ให้ทราบถึงแนวโน้ม ทั้งในด้านความเจริญและความเสื่อมของสังคมในอนาคต
6. การบริหารมีลักษณะ เป็นการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กร ฉะนั้นความสำเร็จของการบริหาร จึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมทางการเมือง
7. การบริหารต้องใช้การตัดสินใจสั่งการเป็นเครื่องมือ ซึ่งนักบริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ และการวินิจฉัยสั่งการนี้เองที่เป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร รวมทั้ง ความเจริญเติบโตของการบริหาร
8. ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือในองค์กร ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับ การบริหารเสมอ ดังนั้นการบริหารจึงเป็นเรื่องน่าสนใจ และจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีพอย่างฉลาด
9. การบริหารกับการเมืองเป็นสิ่งคู่กันไม่อาจแยกจากกันโดยเด็ดขาดได้ ดังที่กล่าวว่า “การเมืองกับการบริหารนั้นเปรียบเสมือนคนละด้านของเหรียญอันเดียวกัน” ฉะนั้นการศึกษา วิชาการบริหารจึงต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมทางการเมืองด้วย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การบริหารจัดการมีความสำคัญ คือ ทำให้องค์กรมีระบบ ระเบียบ แบบแผนในการดำเนินงาน ทำให้ง่ายต่อการติดต่อประสานงานและการดูแลบุคลากรที่เกี่ยวข้อง และทำให้องค์กรเน้นไปในแนวทางที่กำหนดไว้

2. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 เกี่ยวกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษามาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียน ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารและครู ดังนั้นผู้บริหารและครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักของการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงาน สอดคล้องกับหลักการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติในปัจจุบัน การบริหารงานวิชาการมีความหมายและมีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา ได้มีนักการศึกษา นักวิชาการ เสนอแนวความคิดและความหมายที่คล้ายคลึงกันไว้ดังนี้

ถิญาญ สาทร (2526 : 324) กล่าวว่าการบริหารงานวิชาการหมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาหรือโรงเรียน เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาทุกแห่งคือ การให้ความรู้ทางด้านวิชาการแก่ผู้เรียน

อุทัย ธรรมเดโช (2531 : 76) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ หมายถึง บริหารกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดี และมีประสิทธิภาพที่สุดหรือการบริหารที่ให้ผลเมืองเป็นผู้มีคุณภาพและคุณธรรมสามารถประกอบสัมมาชีพ และดำรงตนเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 16) ให้ความหมายไว้ว่าการบริหารงานวิชาการ หมายถึง กิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน

อุทัย บุญประเสริฐ (2540 : 25) กล่าวว่า งานวิชาการนั้นเป็นงานหลัก มีลักษณะคล้ายส่วนที่เป็นร่างกายของคนหรือของเด็ก เป็นส่วนงานที่ใหญ่ที่สุดของระบบ เป็นงานที่เป็นหัวใจของโรงเรียน งานวิชาการจึงกลายเป็นงานที่เป็นศูนย์กลางของโรงเรียน ครอบคลุมโรงเรียนทั้งระบบ ทั้งโรงเรียน ดังนั้นโรงเรียนใดที่งานวิชาการก้าวหน้า โรงเรียนนั้นมักมีชื่อเสียงเป็นที่นิยมนักศรัทธา หรือความศรัทธามักจะเสื่อมถอย ไม่เป็นที่ยอมรับ

จากความหมายและความสำคัญของการบริหารงานวิชาการดังกล่าว สรุปสาระสำคัญได้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดแก่ผู้เรียน

ขอบข่ายงานวิชาการตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มี 4 งาน คือ 1. งานด้านหลักสูตร 2. งานด้านกระบวนการเรียนรู้ 3. งานด้านประเมินผู้เรียน และ 4. งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1 งานด้านหลักสูตร

ในการปฏิบัติงานวิชาการในสถานศึกษาถือว่า หลักสูตรเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่ง ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ต้องทำความเข้าใจให้ชัดเจนก่อนที่จะนำไปใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของแต่ละระดับ ซึ่งจะต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง และ แนว ดำเนินการ ตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้ ได้มีนักการศึกษา และนักวิชาการให้ความหมายและความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2539 : 4) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรว่า หลักสูตร เป็นเรื่องมีอยู่อย่างหนึ่งที่จะทำให้ปรัชญาหรือความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาบรรลุผลสมความมุ่งหมายตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพราะหลักสูตรมีความสำคัญในการพัฒนาบุคคลในทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ ผู้เรียนอยู่ในวัยที่กำลังจะเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต หลักสูตรยังมีความสำคัญต่อสังคม การเมือง และ เศรษฐกิจ เพราะผู้พัฒนาหลักสูตรสามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาวิชาของหลักสูตรเพื่อวางรากฐานทางความคิด และความประพฤติของผู้เรียนให้มีคุณธรรม มีความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองดี ทำให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม หลักสูตรจะช่วยให้ผู้เรียนได้ค้นพบความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ตลอดจนรู้จักกำหนดแนวทางในการประกอบอาชีพตามที่ตนสามารถและถนัด หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหางเสือที่คอยบังคับ หรือกำหนดทิศทางในการเรียนการสอนให้เป็นที่ไปตามความมุ่งหมายของการศึกษา หลักสูตรทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงได้ เพราะเมื่อประเทศชาติต้องการที่จะสร้างคุณลักษณะของประชาชนในชาติให้เป็นอย่างไร รัฐบาลสามารถที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชาที่จะพัฒนาและสร้างสรรค์เยาวชนให้เป็นที่ไปตามที่ชาติต้องการ

ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 38-39) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการศึกษา ทำให้การศึกษาดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ทำให้การศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมาย และหลักสูตรเปรียบเสมือนแบบแปลนสำหรับการจัดการเรียนการสอน

ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

กาญจนา คุณารักษ์ (2539 : 321-322) ได้รวบรวมลักษณะที่ดีของหลักสูตรไว้ 6 ประการ ดังนี้

1. สนองความต้องการของสังคม
 2. สนองความต้องการและจำเป็นของเยาวชนโดยมุ่งปลูกฝังทัศนคติที่ดีในการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มุ่งให้เกิดทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มุ่งให้เกิดทัศนคติที่ดีในการทำงานร่วมกัน ให้อารมณ์ปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักธรรมของพุทธศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมไทย เป็นหลัก
 3. หลักสูตรที่ดีต้องสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีและเหมาะสมกับเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
 4. หลักสูตรที่ดีจะต้องเหมาะสมกับวัย และความสามารถของเยาวชน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยา
 5. หลักสูตรที่ดีต้องใช้สะดวก เข้าใจง่าย และไม่เป็นที่ปัญหาในการบริหารงาน สามารถจัดครู และอุปกรณ์การสอนได้ง่าย ๆ โดยคำนึงถึงหลักประหยัด
 6. หลักสูตรที่ดีต้องมีความยืดหยุ่น เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่นแต่ละแห่ง การวางหลักสูตรต้องกำหนดไว้กว้าง ๆ และหลาย ๆ แบบ เพื่อที่จะได้ไม่มีปัญหาในการบริหาร
- สาระสำคัญของหลักสูตรในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
- จากการวิเคราะห์ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 27 พบว่า คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนกลางเป็นผู้จัดทำหลักสูตรแกนกลางที่มีความหลากหลายและเพื่อเป็นมาตรฐาน ที่จะทำให้การศึกษาในแต่ละระดับมีความต่อเนื่องสอดคล้องกัน โดยมีสาระหลัก 4 ประการ คือ

1. ความเป็นไทย
2. ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ
3. เพื่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
4. เพื่อการศึกษาต่อ

โรงเรียน มีหน้าที่จัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จะดำเนินการจัดทำเองหรือให้บุคคลในท้องถิ่นหน่วยงานมีส่วนร่วมในการจัดทำก็ได้ โดยมีสาระ ดังนี้

1. เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชน และสังคม
2. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

นอกจากนี้แล้วในมาตรา 28 พบว่า มีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักการจัดทำหลักสูตรดังนี้ ในการจัดทำหลักสูตรของระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมีความหลากหลาย และมีความเหมาะสมของแต่ละระดับและประเภท โดยมีหลักการดังนี้

1. มุ่งพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคล ซึ่งมีความหลากหลาย ให้เหมาะสมตามวัย ตามศักยภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม

2. สาระของหลักสูตร ที่เป็นวิชาการและวิชาชีพต้องมุ่งพัฒนาคนให้สมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม และความรับผิดชอบต่อสังคม

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2545 : 45) ได้จัดทำกรอบหลักสูตรการศึกษา

ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นและนักเรียนซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญในประเด็นต่าง ๆ ต่อไปนี้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่มุ่งพัฒนาคุณภาพของคนไทยให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขได้บนพื้นฐานของความเป็นไทยและความเป็นสากล รวมทั้งมีความสามารถในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อตามความถนัดและความสามารถของตนเอง นอกจากนี้หลักสูตรแกนกลางของประเทศยังเป็นกรอบทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ทั้งในระบบ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ประเด็นดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนให้มีชีวิตที่สมบูรณ์ (Perfect life) ทั้งระบบสมอง ระบบร่างกาย และระบบจิตวิญญาณ มีความสมดุลที่เป็นองค์รวม (holistic view) เน้นความสัมพันธ์ด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และสังคม ที่ประสานกลมเกลียวทุกด้านจนเกิดภาวะที่พอดี สามารถดำรงอยู่และดำเนินไปด้วยดี ผู้เรียนสามารถพึ่งตนเอง (Independent) ด้านการคิด ปฏิบัติและตัดสินใจด้วยตนเอง ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ (Interdependent) โดยการทำงานเป็นทีมอย่างแท้จริงและสร้างสรรค์พัฒนาสังคม ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ พลังงานและสิ่งแวดล้อม มุ่งให้ผู้เรียนใช้ความรู้ ความสามารถที่ได้มาจากการศึกษามาสร้างประโยชน์ให้แก่ส่วนรวม ทั้งในชุมชน สังคม ประเทศชาติและสังคมโลก โดยมีหลักการ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. เป็นการศึกษาเพื่อความเป็นเอกภาพของชาติ มุ่งเน้นความเป็นไทยควบคู่กับความ เป็นสากล

2. เป็นการศึกษาเพื่อปวงชน ที่ประชาชนทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน โดยสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด สามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ

4. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นทั้งด้านสาระ เวลา และการจัดการเรียนรู้

5. เป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาได้ทุกรูปแบบ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย สามารถเทียบโอนผลการเรียนรู้ และประสบการณ์

สำหรับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้น ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งถือว่าเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ที่มุ่งปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนดังนี้

1. เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมอันพึงประสงค์

2. มีความคิดสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการค้นคว้า

3. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการมีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิด วิธีการทำงานให้เหมาะสมกับการทำงาน

4. มีทักษะและกระบวนการ โดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต

5. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี

6. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภค มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าผู้บริโภค

7. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองดี ชีวีมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

8. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม

9. รักประเทศชาติและท้องถิ่น มุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้กับสังคมสำหรับโครงการสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดแนวปฏิบัติให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้เป็นไปตามหลักการ จุดมุ่งหมายและมาตรฐานการเรียนรู้ดังนี้

9.1 ระดับช่วงชั้น หลักสูตรแบ่งออกเป็น 4 ช่วงชั้น ตามระดับพัฒนาการของผู้เรียน ได้แก่ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

9.2 สาระการเรียนรู้ประกอบด้วยองค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้และคุณลักษณะหรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 8 กลุ่ม ได้แก่ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ การจัดสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ ขีดแกนร่วมของการเรียนรู้ (The common core of learning) เพื่อต้องการบูรณาการการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่โลกกลายเป็นชั้นเรียน ได้แก่ การดูแลตนเองและสังคมโลก (Personal and global stewardship) การสื่อสาร (Communication) การใช้เหตุผลและการแก้ปัญหา (Reasoning and problem solving) และบันทึกมนุษยชาติ (The human record) ในการจัดสาระการเรียนรู้ที่ได้จัดเป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐานและสาระการเรียนรู้เลือก สำหรับสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มดังกล่าว เป็นสาระการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน ผู้เรียนจะต้องเรียนกลุ่มใดบ้างเป็นไปตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในแต่ละช่วงชั้น สำหรับสาระการเรียนรู้เลือก ไม่มีการกำหนดไว้ในโครงสร้างว่าจะต้องเรียนสาระการเรียนรู้กลุ่มใด ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษา ผู้ปกครองและผู้เรียนได้มีการปรึกษาหารือร่วมกัน ให้การจัดสาระการเรียนรู้เลือกสนองความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น

ส่วนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวม มีความสมดุล ทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย ปัญญา และสังคม ในทุกช่วงชั้นของการจัดการศึกษา ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการพัฒนาตนเองตามเป้าหมาย และวิธีการที่วางไว้ ให้มีความพึงพอใจในความสุขของสถานะที่ตนเองดำรงอยู่ในช่วงหกปีแรกเน้นการฝึกปฏิบัติให้ผู้เรียนพึ่งตนเอง มีความรับผิดชอบ มีวินัย และการมีส่วนร่วมสำหรับในช่วงหกปีหลังจะให้ความสำคัญกับความรู้ และทักษะ

มาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ส่วนกลางเป็นผู้กำหนดมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ความสำเร็จช่วงชั้นปีที่ 1-3, 4-6, 7-9 และ 10-12 ทั้ง 8 กลุ่ม จากมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรฉบับนี้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรเอง โดยการจัดสาระการเรียนรู้รายปีและรายภาค จากมาตรฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้และตัวบ่งชี้ความสำเร็จ สามารถที่จะบริหารจัดการในเรื่องของเวลา การจัดประสบการณ์ การกำหนดหน่วยกิตของสาระการเรียนรู้รายภาคเรียน โดยให้คณะกรรมการสถานศึกษาเป็นผู้อนุมัติสาระการเรียนรู้รายภาคหรือรายปีที่สถานศึกษาเป็นผู้จัดทำ

การประเมินผลการเรียนจะประเมินตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ความสำเร็จที่ใช้เป็นเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและรายงาน กำหนดไว้ดังนี้

1. มีเครือข่ายการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินและรายงานการใช้หลักสูตร
2. ทุกกลุ่มทุกฝ่ายในสังคมมีส่วนร่วมในรูปคณะกรรมการ

3. การประเมินคุณภาพการศึกษาในชั้นปีที่ 3,6,9 และ 12 โดยองค์กรระดับจังหวัด
4. องค์กรส่วนกลางและองค์กรระดับจังหวัด ประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ
5. นำผลการประเมินคุณภาพการศึกษาไปใช้ในการแทรกแซงเพื่อให้เกิดการพัฒนา

คุณภาพของสถานศึกษา ของจังหวัด รวมถึงการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จากแนวคิดในเรื่องของการบริหารงานวิชาการงานด้านหลักสูตรดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ รวมทั้งสาระสำคัญจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผู้วิจัยจึงสรุปการบริหารงานวิชาการงานด้านหลักสูตรสำหรับวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจปัญหาและความต้องการของชุมชน นักเรียน และครูเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร การประชุมจัดทำแผนงานด้านการใช้หลักสูตรก่อนเปิดภาคเรียน การกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรด้านวิชาการอย่างต่อเนื่อง การกำหนดแผนการสร้างหลักสูตรท้องถิ่น การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น การจัดกลุ่มวิชาเรียนได้สอดคล้องตามโครงสร้างของหลักสูตร มีคณะกรรมการบริหารงานวิชาการร่วมกันกำหนดมาตรฐานการใช้หลักสูตร กำหนดกระบวนการและแนวทางในการประเมินผลการใช้หลักสูตรอย่างเป็นระบบ มีคณะกรรมการบริหารงานวิชาการ นิเทศ ติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร และมีการปรับกระบวนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาชาวบ้านในชุมชนมากขึ้น

2.2 งานด้านกระบวนการเรียนรู้

ได้มีนักวิชาการให้แนวคิดเกี่ยวกับงานด้านกระบวนการเรียนรู้สรุปได้ดังนี้

สุมน อมรวิวัฒน์ (2536 : 40) ได้กล่าวถึง แก่นแท้ของการเรียนการสอนคือ การเรียนรู้ของผู้เรียน ความสำเร็จของการจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับผลการเรียนของผู้เรียนมีผู้ให้แนวคิดในเรื่องกระบวนการเรียนรู้ไว้หลายท่าน เช่น

สมศักดิ์ สินธุระเวชช์ (2542 : 54) กล่าวว่า การสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง หมายถึง การสอนที่มุ่งจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิต เหมาะสมกับความสามารถและความสนใจของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมลงมือปฏิบัติจริงทุกขั้นตอน จนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสิ่งนี้จะต้องสัมพันธ์กับทักษะทางอารมณ์ด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ เทอดศักดิ์ เศษคง (2542 : 64) ได้เสนอไว้ว่า การฝึกทักษะ ความสามารถทางอารมณ์เพื่อให้เกิดเจตคติที่ดีและนำไปสู่การปฏิบัตินั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการเรียนรู้ซึ่งประกอบด้วย

1. เรียนรู้จากการอ่านและฟังคือ การอ่านจากตำราบทเรียน หนังสือพิมพ์ ส่วนฟังก็ฟังจากกัลยาณมิตร อันมีครูและพ่อแม่เป็นหลัก รวมถึงการฟังผู้รู้อื่น ๆ ตามสมควร
2. เรียนรู้จากแบบอย่างคือ มีแบบอย่างที่ดีจาก ครู พ่อแม่ แบบอย่างที่ดีของเพื่อนก็ควรได้รับการยกย่องหรือชื่นชมตามควร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสภาพการปฏิบัติ

3. เรียนรู้จากการทดลองปฏิบัติ หมายถึง ให้ผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติตาม วิธีการต่าง ๆ ว่าเกิดผลอย่างไรบ้าง ทำให้ปรับปรุงการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

4. การหยั่งรู้คาดการณ์ อันนี้ต้องพึ่งข้อมูลและความรู้จำนวนพอสมควร ซึ่งเป็นพื้นฐานให้สามารถคาดการณ์หยั่งรู้ต่อไปได้เมื่อคาดการณ์แล้วก็นำไปใช้การปฏิบัติ

การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการจัดสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอนด้วย ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นในตัวผู้เรียนได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ครูผู้สอนเพราะครูมีบทบาทหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับและสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสอนของครูซึ่ง สุพิน บุญชูวงษ์ (2534 : 75) ได้กล่าวถึงลักษณะของ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีว่าควรเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญหลายประการ กล่าวคือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอนต้องเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการจัดลำดับของกิจกรรมให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย และมีการจัดลำดับขั้นตอนของกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2. กิจกรรมการเรียนการสอนควรเหมาะสมกับวัยและความสามารถของนักเรียน มีลักษณะท้าทายความสนใจของนักเรียน เป็นกิจกรรมที่นักเรียนสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ เป็นกิจกรรมที่พัฒนาความคิดของนักเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดแบบสืบสวนสอบสวน และแก้ปัญหาตามแนวทางของตน และควรมีลักษณะเปิดกว้างแก่นักเรียนทั้งในด้านเนื้อหาและแนวความคิด

3. กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นต้องทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และควรเป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้หลาย ๆ ทาง

ในด้านการจัดสื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนนั้นมีบทบาทสำคัญต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ เพราะสื่อการสอนดังกล่าวจะมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงประสบการณ์จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมหรือจากนามธรรมไปสู่รูปธรรมได้โดยง่าย นอกจากนี้สื่อการสอนยังเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกต่อการเรียนการสอนในหลายด้าน เช่น ทำให้บทเรียนน่าสนใจ นักเรียนเรียนด้วยความสนุกสนาน ช่วยลดเวลาในการสอน นักเรียนเรียนรู้ได้เร็วขึ้น สามารถสร้างความคิดรวบยอดได้ง่ายขึ้น (วิชัย คิสสระ, 2535 : 103) ได้มีผู้ให้ความหมายและความสำคัญเกี่ยวกับสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนไว้หลายท่านสรุปได้ดังนี้

บำรุง กัตตเจริญ และ ฉวีวรรณ กินาวงษ์ (2527 : 245) ได้กล่าวถึงคุณค่าของการใช้สื่อการสอน คือ เป็นศูนย์รวมความสนใจ ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวาง ทำให้บทเรียน

เป็นที่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ร่วมกัน ช่วยกันอธิบายสิ่งที่เข้าใจง่าย แสดงความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำให้เข้าใจความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ เร็วยิ่งขึ้น แสดงส่วนลึกลับให้เข้าใจได้ดี ช่วยประหยัดเวลาในการสอน ช่วยประหยัดเวลาในการสอน ช่วยลดข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา ระยะทาง และขนาด ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง เรียนรู้ได้เร็วและถูกต้อง ส่งเสริมการคิดและแก้ปัญหา

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533 : 90) กล่าวถึงสื่อการสอนว่า สิ่งที่ใช้ในการเรียนรู้ซึ่งครูและนักเรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กาญจนา คุณารักษ์ (2539 : 387) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือพาหนะนำความรู้หรือสารสนเทศจากครูหรือแหล่งกำเนิด ไปสู่ผู้รับในระหว่างที่ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หรือระหว่างศึกษาด้วยตนเอง

ทิกตัน (Tickton. 1970 : 182) กล่าวถึง ความสำคัญของสื่อการสอนที่มีต่อการจัดการศึกษาว่า สื่อการสอนจะสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ เพราะส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองตามความสนใจและความต้องการ รวมทั้งส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น

อีริกสัน (Erickson. 1971 : 108-109) กล่าวว่า สื่อการสอนจะช่วยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมากขึ้น ช่วยให้ครูจัดเนื้อหาที่มีความหมาย ช่วยกิจกรรมการเรียนที่สนองต่อบุคคลแต่ละบุคคลเป็นอย่างดี และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เดล (Dale. 1975 : 8) กล่าวถึง คุณค่าของสื่อการสอนว่า ทำให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมตามความประสงค์ได้ และให้ประสบการณ์แปลกใหม่ในหลายด้านแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น ช่วยขยายและเพิ่มพูนขอบเขตของประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างยิ่งขึ้น จัดจำได้เร็วแม่นยำยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยคำอธิบายและทำให้ผู้เรียนที่มีสติปัญญาแตกต่างกันได้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนเช่นกัน

ดังนั้นสื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนจึงหมายถึง วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิด ตลอดจนวิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นสื่อกลางและเครื่องช่วยถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนและทำให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

หลักของการใช้สื่อ การใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการเรียน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นผู้สอนหรือครูที่มีหน้าที่ในการใช้สื่อจะต้องมีการเตรียมสื่อหรือวัสดุให้พร้อมและตรงกับสิ่งที่จะสอน ซึ่ง เปรื่อง กุมุท (2528 : 100) ได้ให้หลักของการจัดการเรียนการสอนว่า จะต้องเริ่มจากการวางแผนการสอนเป็นระบบ มีการออกแบบสื่อการสอนให้สอดคล้อง

เป็นที่น่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ร่วมกัน ช่วยกันอธิบายสิ่งที่เข้าใจง่าย แสดงความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทำให้เข้าใจความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ เร็วยิ่งขึ้น แสดงส่วนที่ลับให้เข้าใจได้ดี ช่วยประหยัดเวลาในการสอน ช่วยประหยัดเวลาในการสอน ช่วยลดข้อจำกัดเกี่ยวกับเวลา ระยะทาง และขนาด ช่วยให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตรง เรียนรู้ได้เร็วและถูกต้อง ส่งเสริมการคิดและแก้ปัญหา

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2533 : 90) กล่าวถึงสื่อการสอนว่า สิ่งที่ใช้ในการเรียนรู้ซึ่งครูและนักเรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กาญจนา คุณารักษ์ (2539 : 387) กล่าวว่า สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือพาหนะนำความรู้หรือสารสนเทศจากครูหรือแหล่งกำเนิด ไปสู่ผู้รับในระหว่างที่ร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน หรือระหว่างศึกษาด้วยตนเอง

ทิกตัน (Tickton. 1970 : 182) กล่าวถึง ความสำคัญของสื่อการสอนที่มีต่อการจัดการศึกษาว่า สื่อการสอนจะสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ เพราะส่งเสริมให้นักเรียนศึกษาค้นหาความรู้ด้วยตนเองตามความสนใจและความต้องการ รวมทั้งส่งเสริมให้มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น

อีริกสัน (Erickson. 1971 : 108-109) กล่าวว่า สื่อการสอนจะช่วยจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนมากขึ้น ช่วยให้ครูจัดเนื้อหาที่มีความหมาย ช่วยกิจกรรมการเรียนที่สนองต่อบุคคลแต่ละบุคคลเป็นอย่างดี และเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็วและถูกต้องมากยิ่งขึ้น

เดล (Dale. 1975 : 8) กล่าวถึง คุณค่าของสื่อการสอนว่า ทำให้ผู้เรียนสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมตามความประสงค์ได้ และให้ประสบการณ์แปลกใหม่ในหลายด้านแก่ผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายขึ้น ช่วยขยายและเพิ่มพูนขอบเขตของประสบการณ์ของผู้เรียนให้กว้างยิ่งขึ้น จัดจำได้เร็วแม่นยำยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องอาศัยคำอธิบายและทำให้ผู้เรียนที่มีสติปัญญาแตกต่างกันได้เข้าใจเนื้อหาวิชาที่เรียนเช่นกัน

ดังนั้นสื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนจึงหมายถึง วัสดุอุปกรณ์ทุกชนิด ตลอดจนวิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นสื่อกลางและเครื่องช่วยถ่ายทอดความรู้ไปสู่ผู้เรียนและทำให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

หลักของการใช้สื่อ การใช้สื่อและวัสดุอุปกรณ์นั้นเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญต่อการเรียน ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นผู้สอนหรือครูที่มีหน้าที่ในการใช้สื่อจะต้องมีการเตรียมสื่อหรือวัสดุให้พร้อมและตรงกับสิ่งที่จะสอน ซึ่ง เปรื่อง กุมุท (2528 : 100) ได้ให้หลักของการจัดการเรียนการสอนว่า จะต้องเริ่มจากการวางแผนการสอนเป็นระบบ มีการออกแบบสื่อการสอนให้สอดคล้อง

แล้วนำแผนการนั้นไปใช้ตามแผนที่กำหนดไว้ทุกประการและมีการประเมินผลด้วย โดยต้องประเมินและวิเคราะห์ เริ่มตั้งแต่ จุดมุ่งหมาย นักเรียน เนื้อหา กิจกรรม สถานการณ์ และสื่อการสอนเพื่อเป็นแนวทางปรับปรุงส่วนต่าง ๆ เหล่านั้นให้ดีขึ้น

ดังนั้นหลักของการใช้สื่อในการเรียนการสอนจึงอาจสรุปได้ว่า จะต้องคำนึงถึงจุดประสงค์ของบทเรียน ผู้เรียน เวลา สถานที่และสภาพแวดล้อมเป็นสำคัญ โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมและมีการเตรียมให้พร้อมก่อนการใช้สื่อให้การสอนมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้จะต้องมีการประเมินผลการใช้สื่อ เพื่อเป็นการตรวจสอบประสิทธิภาพของสื่อและนำไปปรับปรุงให้ดีขึ้น

ประเภทของสื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน กาญจนา คุณารักษ์ (2539 : 132) ได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 3 ชนิดดังนี้ คือ

1. สื่อประเภทวัสดุสิ้นเปลือง ได้แก่ ภาพถ่าย ภาพยนตร์ ภาพสไลด์ ซอกล์ ฯลฯ
2. สื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กล้องถ่ายรูป เครื่องบันทึกเสียง ฯลฯ

3. สื่อประเภทกระบวนการและวิธีการที่จัดให้นักเรียน เช่นเดียวกับ ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535 : 248) ได้แบ่งสื่อการสอนออกเป็น 3 ประเภท คือ

3.1 โสตทัศนวัสดุ ได้แก่ภาพ เช่น ภาพเขียน ภาพถ่าย วัสดุลายเส้น เช่น การ์ตูนลายเส้น แผนภูมิ วัสดุมีทรง เช่น หุ่นจำลอง ของจริง

3.2 เครื่องมือโสตทัศนอุปกรณ์ ได้แก่ เครื่องเสียง เช่น เครื่องบันทึกเสียง เครื่องฉาย เช่น เครื่องสไลด์

3.3 กิจกรรมโสตทัศนอุปกรณ์ ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ การจัดนิทรรศการ การจัดสถานการณ์จำลอง

จึงสรุปได้ว่า ประเภทของสื่อการเรียนการสอนนั้น อาจแบ่งได้ดังนี้คือ สื่อประเภทเครื่องมือเครื่องใช้หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ สื่อประเภทวัสดุซึ่งผู้สอนอาจผลิตขึ้นเอง และสื่อประเภทวิธีการหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

จากการวิเคราะห์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 22 มีสาระสำคัญ คือ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในฐานะผู้รับผิดชอบในการดำเนินการจัดการศึกษาอบรมโดยถือหลักผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถที่จะเรียนรู้ตามความถนัดหรือความสนใจของตนเองได้ ทั้งนี้การจัดกระบวนการเรียนรู้ต้องเป็นไปตามสาระสำคัญในมาตรา 24(1), (2), (3), (4), (5) และ (6) ระบุไว้ดังนี้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. 2542 : 32)

- (1) จัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียน
- (2) ฝึกทักษะและกระบวนการศึกษาให้สามารถประยุกต์ใช้เพื่อการป้องกันและ

แก้ไข้ปัญหา

- (3) จัดการฝึกปฏิบัติและได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง
- (4) จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝังคุณธรรมและค่านิยมที่ดีงามในทุกวิชา
- (5) จัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้
- (6) จัดการเรียนรู้อให้เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาโดยร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนทุกฝ่ายเพื่อพัฒนา

ผู้เรียนตามศักยภาพ

จากการศึกษาแนวคิดของนักการศึกษา นักวิชาการหลายท่านและพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการงานด้านกระบวนการ เรียนรู้เพื่องานวิจัยในครั้งนี้ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับจัดทำแผนการจัดการ กระบวนการ เรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาและความต้องการของผู้เรียน การให้บริการอุปกรณ์ในการผลิตสื่อ การเรียนการสอน การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการทำวิจัยในชั้นเรียน การจัด กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายให้เหมาะสมกับผู้เรียน การส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้ แสดงความสามารถทักษะต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ การเชิญบุคลากรในท้องถิ่นที่มีความรู้ความ สามารถเป็นวิทยากรพิเศษในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียน ครู-อาจารย์ ในแต่ละวิชาได้ทำวิจัย ในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ การให้โอกาสครูผู้สอนประเมินผลการสอนของตนเอง การปรับปรุง แก้ไขแผนการจัดกลุ่มวิชาเรียนให้เหมาะสมกับผู้เรียนอยู่เสมอ และการนำผลการวิจัยในชั้นเรียนมา ปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้

2.3 งานด้านการประเมินผู้เรียน

ได้มีนักการศึกษา นักวัดผล ให้ความสำคัญของการวัดผลและประเมินผลไว้ดังนี้

กาญจนา คุณารักษ์ (2539 : 148) ได้ให้ความหมายของการวัดผล (Measurement)

หมายถึง กระบวนการในการกำหนดจำนวนตัวเลข ปริมาณ อันดับ ข้อมูลและลักษณะให้กับ วัตถุ สิ่งของ และ บุคคลตามเกณฑ์ที่วางไว้ ซึ่งต้องอาศัยเครื่องมือในการวัด และสิ่งที่วัดนั้นแยก ได้ 2 ประการ คือ ประการแรก คุณสมบัติหรือลักษณะของสิ่งนั้น ๆ เช่น การวัดคุณสมบัติทาง กายภาพ ซึ่งเป็นการวัดเพื่อหาจำนวนหรือปริมาณของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม เช่น การวัดขนาด ความยาว ความกว้าง ความลึก ประการที่สอง เป็นการวัดหาจำนวนหรือคุณภาพของสิ่งที่เป็น นามธรรม เช่น ระดับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน ระดับเชาวน์ปัญญา เจลคติ ความตั้งใจ การปรับตัว ของผู้เรียน การวัดในลักษณะนี้ต้องอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการวัดคุณสมบัติทางกายภาพ เช่น แบบ ทดสอบ แบบสัมภาษณ์ ฯลฯ

ไพศาล หวังพานิช (2533 : 24) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า หมายถึง กระบวนการ (Process) ในการตรวจสอบ (Examine) หรือการพิจารณา (Judge) คุณลักษณะของ สิ่งใดหรือกิจกรรมใด ๆ เพื่อกำหนด (Determine) คุณค่า (Worth) คุณภาพ ความถูกต้องเหมาะสม โดยอาศัยเกณฑ์ (Criterion) เป็นหลัก หรือกล่าวอย่างสรุปได้ว่า การประเมินคือ การพิจารณา กำหนดคุณค่า (To determine the worth of) ของสิ่งต่าง ๆ ตามเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการวัดผลและการประเมินผล หมายถึง กระบวนการในการกำหนด จำนวน หรือ ปริมาณของสิ่งที่ต้องการวัด โดยใช้เครื่องมือในการวัด นำข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วมา ประเมินค่าโดยมีหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานและสามารถตัดสินผลที่ได้มานั้น เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สามารถสรุปได้ว่าเป็นอย่างไร

สำหรับการกำหนดค่าของการวัดผลและประเมินผลนั้น สุทุมพร จามรมาน (2540 : 32-40) ได้เสนอแนวคิดไว้ว่า การตีความความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียน โดยการทดสอบ (Testing) ด้วย แบบทดสอบแบบเลือกตอบ (Multiple choice) ฝึก-ถูก จับคู่ เติมคำ ทำให้ผู้เรียนเขียนไม่เป็น คิด ไม่เป็นระบบ ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับวงการศึกษามิฉะนั้นมาใช้การประเมิน (Assessment) แทนการ ทดสอบ (Testing) ซึ่งสอดคล้องกับจิราภรณ์ สิริทวี (2540 : 65-73) ที่ว่าวิธีการประเมินผล

การเรียนซึ่งทำให้ได้ค่าที่แท้จริง ได้แก่ 1) การประเมินจากสภาพจริง (Authentic assessment) เป็นการประเมินที่เน้นการประเมินทักษะการคิดอย่างซับซ้อน ความสามารถในการ แก้ไขปัญหาและการแสดงออก การประเมินตามสภาพจริงครอบคลุมถึงเพิ่มสะสมผลงาน การจัด นิทรรศการ การแสดง การทดลอง การเสนอรายงาน ใช้วิธีประเมินจากสภาพจริง ได้แก่ การสังเกตอย่างเป็นระบบและไม่เป็นระบบทั้งรายบุคคลหรือกลุ่ม การทำงานกลุ่มการสัมภาษณ์ อย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ข้อมูลจากการประเมินตนเองของนักเรียน รวมทั้งการประเมิน ผลผลิตการสรุปการประเมินได้มาจากหลายส่วนและใช้เกณฑ์คุณภาพประกอบ ดังนั้นการตัดสิน ผลการเรียนจะยุติธรรม และสร้างสรรค์ มากกว่าประเมินที่มีผิดกับถูก 2) การประเมินภาคปฏิบัติ (Performance assessment) คือ การทดสอบความสามารถในการทำงานของนักเรียนภายใต้ สถานการณ์ และเงื่อนไขที่สอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด การประเมินทำได้ 3 ส่วนคือ การ ประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต และการประเมินทั้งกระบวนการและผลผลิตผสมผสาน กัน ลักษณะสำคัญของการวัดภาคปฏิบัติ คือ การกำหนดวัตถุประสงค์ของการวัดอย่างชัดเจน การกำหนดวิธีทำงาน กำหนดความสำเร็จของงาน มีคำสั่งควบคุมสถานการณ์ในการปฏิบัติงาน มีเกณฑ์ให้คะแนนที่ชัดเจน และมีการประเมินพฤติกรรมขั้นสุดท้ายของการปฏิบัติงาน ข้อดีของ การประเมินภาคปฏิบัติอยู่ที่ การเน้นให้นักเรียนนำความรู้ไปใช้ในสภาพจริงสามารถวัดได้ทั้งความ สามารถและการปฏิบัติ ช่วยให้การเรียนมีความชัดเจนและมีความหมายยิ่งขึ้น นอกจากนี้

ยังสามารถนำไปใช้ประเมินผลย่อย (Formative) และการประเมินผลรวม (Summative) 3) การประเมินจากแฟ้มสะสมงาน (Portfolio assessment) เป็นการประเมินความสำเร็จของนักเรียนจากผลงานที่นักเรียนสร้างขึ้น แล้วเก็บสะสมไว้ในแฟ้ม ก่อร่าง สมุด หรือ กระเป๋า แล้วแต่ลักษณะของงานและเกณฑ์คุณภาพแล้ว นักเรียนดำเนินการสร้างงานและคัดเลือกงานเพื่อเก็บสะสมงานไว้ โดยนักเรียนจะเป็นผู้ประเมินผลงานและแสดงความคิดเห็นต่องานที่ตนเองทำ (Self-evaluation and self-reflection) ครูและนักเรียนรวมทั้งผู้ปกครองจะให้ข้อเสนอแนะ วิพากษ์วิจารณ์ผลงานของนักเรียน แฟ้มสะสมงานมี 2 ลักษณะ คือ แฟ้มสะสมงานระยะสั้น (2-3 สัปดาห์) และ แฟ้มสะสมงานระยะยาวรายภาคการศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวัดผลและการประเมินผลการเรียนการสอน

บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2526 : 15) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เพื่อจัดตำแหน่ง (Placement) กล่าวคือ เมื่อรับนักเรียนเข้ามาเรียน นักเรียนแต่ละคนจะมีความแตกต่างกัน ทั้งด้านสติปัญญา ความสนใจ ความถนัด จึงต้องมีการคัดเลือกเพื่อแบ่งประเภทผู้เรียนแต่ละคนว่ามีความสามารถอยู่ตรงระดับไหนของกลุ่ม

2. เพื่อการวินิจฉัย (Diagnosis) เพื่อดูว่านักเรียนคนไหนเก่งอะไร และไม่เก่งอะไร หรือเมื่อสอนไปแล้ว ในแต่ละวิชามีส่วนตรงไหนบ้างที่เข้าใจ และไม่เข้าใจ

3. เพื่อการเปรียบเทียบ (Assessment) คือ การเปรียบเทียบก่อนเรียนและเมื่อเรียนได้ระยะหนึ่ง ก็ทำการประเมินเพื่อดูความก้าวหน้า

4. เพื่อพยากรณ์ (Prediction) เพื่อดูความถนัด ความสนใจ หรือความรู้ความสามารถ เพื่อเป็นการพยากรณ์ หรือทำนายว่านักเรียนควรจะเลือกเรียนอะไร จึงจะสำเร็จผล

5. เพื่อเป็นผลย้อนกลับ (Feedback) เป็นผลประโยชน์สำหรับครู เพื่อจะดูว่าเทคนิควิธีสอน อุปกรณ์การสอน และเนื้อหา หรือกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้นั้น มีข้อบกพร่องอะไรเพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงโครงการสอนในครั้งต่อไป

6. เพื่อเป็นการเรียนรู้ (Learning experience) การสอนวัดและประเมินผล นอกจากเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างดีอีกอย่างหนึ่งด้วย

กระบวนการของการวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ การกำหนดวัตถุประสงค์ควรทำเป็น 2 ลักษณะคือวัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะ สำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะนั้นจะต้องเขียนในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่สามารถวัดได้ และแสดงได้ว่านักเรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความเจริญงอกงามหรือพัฒนาขึ้นตามที่ต้องการ

2. เลือกสถานการณ์ ปัญหาและกิจกรรมที่จะใช้สอน โดยจะต้องพิจารณาถึงการเลือก

เนื้อหาวิชาที่จะใช้สอน และเลือกพฤติกรรมที่จะวัดว่ามีอะไรบ้าง

3. ร่างและเขียนข้อสอบ โดยผู้เขียนข้อสอบจะต้องคัดเลือกชนิดของข้อสอบที่ต้องการก่อนว่าจะใช้ชนิดใด โดยจะต้องพยายามเลือกชนิดที่ดี และเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดให้มากที่สุด

4. จัดดำเนินการสอบ ต้องมีการเตรียมสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสม เพื่อให้ นักเรียนได้ทำข้อสอบอย่างเต็มความสามารถ ไม่ให้มีสิ่งรบกวน รวมทั้งต้องกำหนดข้อเวลาสอบให้พอเหมาะ จัดหาอุปกรณ์เครื่องมือที่จำเป็นในการแก้ปัญหาไว้อย่างพร้อมเพียง

5. การกำหนดหลักเกณฑ์ให้คะแนน ต้องชัดเจน และมีความหมายรวมถึงการรายงานผลจะรายงานผลเป็นร้อยละหรือเป็นระดับคะแนน (Grade)

6. ตรวจสอบข้อสอบและวิเคราะห์ข้อสอบ โดยนำข้อสอบไปวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบว่าดีเลว อย่างไร ซึ่งอาจเริ่มต้นด้วยการหาดัชนีความยาก (Difficulty index) และอำนาจการจำแนก (Discrimination power)

7. อภิปรายข้อสอบและผลการสอบ นำผลการสอบและผลการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบไปอภิปรายร่วมกับนักเรียนที่สอบ เพื่อหาข้อมูลย้อนกลับ

8. ปรับปรุงข้อสอบ

หลักเกณฑ์ของการวัดผลการศึกษา

ไพศาล หวังพานิช (2533 : 28) กล่าวถึงหลักเกณฑ์ หรือองค์ประกอบที่ถือว่าเป็นหลักของการวัดผลการศึกษา ดังนี้

1. วัดผลให้ตรงกับวัตถุประสงค์ เพื่อให้ได้ผลที่ได้จากการวัดมีความมั่นใจได้ว่าสามารถวัดในสิ่งที่ต้องการจะวัดอย่างแท้จริง การวัดไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ อาจเกิดจากสาเหตุต่าง ๆ คือ

1.1 ไม่เข้าใจคุณลักษณะที่ต้องการวัด

1.2 ใช้เครื่องมือไม่ถูกต้อง

1.3 วัดไม่ครบถ้วน

2. ใช้เครื่องมือที่ดี โดยต้องเริ่มด้วยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเสียก่อน เพื่อให้เครื่องมือมีความเที่ยงตรง เชื่อมั่นได้ มีความเป็นปรนัย มีอำนาจจำแนกสูงและเหมาะสมกับบุคคลที่จะวัด

3. มีความยุติธรรม การที่นำผลการวัดมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มหรือจะนำไปเทียบมาตรฐานอย่างอื่นก็ตาม จะต้องเป็นการวัดที่ได้มาจากการวัดที่ยุติธรรมเสมอหน้ากันทุกคน

4. แปลผลได้ถูกต้อง โดยทั่วไปแล้วมักมีการแปลผลการสอบอยู่สองลักษณะคือ แปลผล

โดยการเปรียบเทียบผลการวัดภายในกลุ่มของเด็กกับเปรียบเทียบมาตรฐานที่มีอยู่ การแปลผลในลักษณะใดก็ตาม จำเป็นต้องคำนึงเสมอว่าจะแนบหรือผลการวัดที่ได้นั้น ใช้แทนคุณลักษณะใดของเด็ก ผลการวัดนั้นละเอียดเพียงใด เป็นผลการวัดที่อยู่ในระดับใด มีหน่วยเท่ากันหรือไม่ ความคลาดเคลื่อนของหน่วยการวัดมีมากน้อยเพียงใด

5. ใช้ผลการวัดได้คุ้มค่า การวัดผลที่ดีมิได้มีความมุ่งหมายเพียงการตรวจสอบความสามารถของผู้เรียนว่ามีคุณภาพเป็นเช่นไร ได้หรือตกเท่านั้นควรจะมุ่งหวังค้นหาความสามารถที่เด่นหรือด้อยของเด็ก เพื่อจะได้พัฒนาหรือปรับปรุงความสามารถของเด็กแต่ละคนให้ดีขึ้น

จะเห็นว่า การวัดผลและประเมินผลมีประโยชน์และความสำคัญยิ่งในกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับ พร่อมพรรณ อุคมสิน (2531 : 56) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. ประโยชน์ด้านการเรียนการสอน

1.1 ใช้ในการจัดตำแหน่ง (Placement)

1.2 ใช้ในการวินิจฉัย (Diagnosis)

1.3 ใช้ในการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน (Formative evaluation)

1.4 ใช้ในการประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบ (Assessment)

1.5 ใช้ในการเพิ่มพูนแรงจูงใจ

2. ประโยชน์ในการแนะแนว

3. ประโยชน์ในการวิจัย

ดังนั้น การดำเนินการประเมินผู้เรียนเพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน ในด้านการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามสาระสำคัญของการประเมินผู้เรียน ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 26 ที่ระบุให้สถานศึกษาจัดให้มีการประเมินผู้เรียนในระหว่างการศึกษาและการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อโดยใช้หลักการดังนี้

1. การประเมินผู้เรียน เป็นการประเมินการเรียนการสอนโดยวิธีที่หลากหลายตามความเหมาะสมของแต่ละระดับและรูปแบบการศึกษา แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงการประเมินด้านคุณธรรมให้มีความครอบคลุมทุกระดับการศึกษา และเกิดความต่อเนื่องของกระบวนการศึกษาโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติก และ การสังเกต

2. การจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาต่อเป็นการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในทุกระดับการศึกษาซึ่งสถานศึกษาสามารถใช้วิธีการต่าง ๆ ในการคัดเลือก แต่ทั้งนี้จะต้องนำผลการประเมินของผู้เรียนตามข้อ 1 มาใช้ประกอบการพิจารณาในการจัดสรรโอกาสการเข้าศึกษาต่อด้วย

จากแนวคิดในเรื่องของการบริหารงานวิชาการงานด้านการประเมินผู้เรียน ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ รวมทั้งสาระสำคัญจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษา

แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผู้วิจัยจึงสรุปการบริหารงานวิชาการงานด้านการประเมินผู้เรียนสำหรับ วิจัยในครั้งนี้ หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนในการนำเทคโนโลยีมาช่วยในการ ประเมินผล การจัดทำเกณฑ์การประเมินผู้เรียนทุกปีการศึกษา การจัดทำเอกสารคู่มือการประเมิน ผู้เรียนในแต่ละหมวดวิชา การจัดทำเครื่องมือการประเมินผู้เรียนที่สอดคล้องกับเกณฑ์การประเมิน การตรวจสอบการใช้เกณฑ์การประเมินผู้เรียนตามกำหนดระยะเวลา การให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการ ประเมินผลตรวจสอบประสิทธิภาพของเครื่องมือประเมินผู้เรียน การให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ผลตรวจสอบคุณภาพของข้อสอบของแต่ละวิชาทุกภาคเรียน การแก้ไขเกณฑ์การประเมินผู้เรียนให้ เป็นที่ยอมรับมากยิ่งขึ้น การแก้ไขเครื่องมือประเมินผู้เรียนให้สอดคล้องตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น และรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบทุกภาคเรียน

2.4 งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน

นักวิชาการ ได้ให้ความหมายของคำที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียนไว้ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2542 : 11) กล่าวว่า คุณภาพการศึกษา หมายถึง คุณสมบัติ คุณลักษณะ สภาพที่พึงประสงค์ของผู้เรียน และกระบวนการจัดการศึกษาของสถานการศึกษา ซึ่งแสดงถึงความ สามารถในการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นสำหรับผู้เรียนและสังคมในปัจจุบันและ อนาคต โดยใช้มาตรฐานตามที่กำหนด

กรมสามัญศึกษา (2542 : 12) กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับ คุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษา เป็นมาตรฐานขั้นต่ำที่ต้องการให้เกิดขึ้นใน สถานศึกษาทุกแห่ง และเพื่อใช้เป็นหลักในการเทียบเคียงสำหรับส่งเสริมและกำกับดูแล การ ตรวจสอบ การประเมินผล และการประกันคุณภาพการศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2542 : 13) กล่าวว่า มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพที่พึงประสงค์ทางการศึกษาที่สถานศึกษาต้องการให้เกิดขึ้น และเป็นมาตรฐานไม่ต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กฎหมายหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกำหนด และเพื่อใช้เป็น หลักในการเทียบเคียง เพื่อการส่งเสริมและปรับปรุง พัฒนาการตรวจสอบ การประเมินผล และ การประกันคุณภาพการศึกษา

กรมสามัญศึกษา (2542 : 14) กล่าวว่า การบริหารคุณภาพ หมายถึง การบริหารคุณภาพ ของสถานศึกษา คือ แนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็น สำคัญ โดยบุคลากรทุกคน ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและมุ่งหมายผลการพัฒนาคนในระยะยาว ด้วยการสร้างคุณค่าให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง บุคลากร ชุมชน ผู้มีผลประโยชน์เกี่ยวข้อง ตลอดจน สถาบัน และสังคมโดยส่วนรวม

กรมสามัญศึกษา (2542 : 15) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ในกระบวนการจัดการศึกษาตั้งแต่การวางแผนไว้ตั้งแต่ต้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจ และเป็นหลักประกันต่อผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพมาตรฐาน การศึกษาและเป็นที่ยอมรับของสังคม

กรมสามัญศึกษา (2542 : 15) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายใน หมายถึง เป็นการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจากภายใน โดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือโดยผ่านหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กำกับดูแลสถานศึกษา

แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

กรมสามัญศึกษา (2542 : 5-9) ได้กำหนดหลักการและแนวคิด เรื่องการประกันคุณภาพ การศึกษานั้นเป็นกระบวนการทางการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคมว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้ตามมาตรฐาน ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณภาพตามที่หลักสูตรกำหนดและเป็นที่ยอมรับของสังคม ควรดำเนินการตามแนวคิดหลักดังต่อไปนี้

1. การยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การดำเนินการต่าง ๆ ในโรงเรียนต้องเป็นไปเพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อการใช้ชีวิตที่ดีงามในสังคม
2. การใช้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารจัดการ โรงเรียนสามารถกำหนดทิศทาง การพัฒนา สามารถตัดสินใจบริหารจัดการศึกษาได้ด้วยตนเอง
3. การมีส่วนร่วม และการร่วมคิด ร่วมทำ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ตลอดจนนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ร่วมคิด ร่วมทำในการจัดกระบวนการ บูรณาการการศึกษาของโรงเรียนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่แท้จริง
4. การกระจายอำนาจทางการศึกษา กระจายอำนาจการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholders) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด ได้แก่ บุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามที่ต้องการ
5. การแสดงความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ โรงเรียนแสดงความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ ดำเนินการได้ตามมาตรฐานคุณภาพตามที่กำหนด และพร้อมที่รับการตรวจสอบ

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมี 6 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาและการเตรียมการ
2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษา
3. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

4. การตรวจสอบ และ ทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน
 5. การพัฒนาและการปรับปรุง
 6. การเตรียมการรับรองการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด
- ขั้นตอนของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ได้แก่
1. การศึกษาและการเตรียมการ มีการดำเนินการดังต่อไปนี้
 - 1.1 ตั้งคณะทำงานศึกษาและพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 1.2 ให้การศึกษาแก่ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง
 - 1.3 ตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ ในการดำเนินการประเมินคุณภาพ

การศึกษา

2. การวางแผนการประกันคุณภาพการศึกษามุ่งประกอบในการดำเนินการดังต่อไปนี้
 - 2.1 การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาของโรงเรียน
 - 2.2 การจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษา
 - 2.3 การจัดทำธรรมนูญโรงเรียน
 - 2.4 การจัดทำแผนปฏิบัติการ
 - 2.5 การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน
3. การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาผู้บริหาร โรงเรียนควรมี บุทธศาสตร์ในการนำแผนการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวทาง ดังต่อไปนี้
 - 3.1 ทบทวนแผนการประกันคุณภาพการศึกษา
 - 3.2 พัฒนาบุคลากร เตรียมบุคลากร
 - 3.3 จัดสิ่งอำนวยความสะดวก
 - 3.4 ดำเนินงานประกันคุณภาพ
 - 3.5 นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล
4. การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษา เป็นการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาวิธีหนึ่ง ซึ่งจะต้องดำเนินการด้วยตนเอง ถือว่าเป็นการประเมินภายใน (Internal evaluation) ของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินไปพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษา และมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา การดำเนินการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาเพื่อประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ควรดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้
 - 4.1 ขั้นเตรียมความพร้อม ดำเนินการดังนี้

มาประเมินมาตรฐานและตัวชี้วัดใดที่ไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน แล้ว โรงเรียนควรยกระดับมาตรฐานคุณภาพของโรงเรียนให้สูงขึ้น

6. การเตรียมรับการประเมินจากหน่วยงานที่รัฐกำหนด เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนซึ่งเป็นส่วนของการประเมิน และรับรองคุณภาพโดยหน่วยงานภายนอกที่รัฐกำหนดขึ้น โรงเรียนจึงต้องให้ความร่วมมือในการจัดเตรียมเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับโรงเรียน ตลอดจนให้บุคลากรคณะกรรมการโรงเรียนรวมทั้งผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโรงเรียนให้ข้อมูล

จากความสำเร็จ แนวคิดและขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา สรุปได้ว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในโรงเรียนที่จะต้องร่วมมือกันบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานในการพัฒนาคนให้สมบูรณ์ มีความสมดุลทั้งด้านจิตใจ ร่างกาย สติปัญญาและสังคมอย่างมีคุณภาพ ดังนั้นสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในมาตรา 48 จึงกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดให้เป็นระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และจัดให้มีการประเมินคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา จัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสาธารณชนได้มีส่วนร่วมในการนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และเพื่อเป็นการรับการประกันคุณภาพภายนอกต่อไป

จากแนวคิดในเรื่องของการบริหารงานวิชาการงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน ดังที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ รวมทั้งสาระสำคัญของบทบัญญัติในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ผู้วิจัยจึงสรุปการบริหารงานวิชาการงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการได้กำหนดแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบรรจุไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนทุกปี การจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาของทุกฝ่ายอย่างเป็นปัจจุบัน การจัดทำมาตรฐานคุณภาพการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพและตัวชี้วัด การจัดทำธรรมนูญโรงเรียนให้เป็นแผนแม่บทพัฒนาโรงเรียน การจัดทำแผนปฏิบัติการประกันคุณภาพการศึกษาทุกปี การจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงานของบุคลากรทุกฝ่ายให้ถือปฏิบัติโดยทั่วถึงกัน การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง การแต่งตั้งคณะกรรมการการประเมินคุณภาพการศึกษาภายในโดยใช้บุคลากรทั้งภายในและภายนอก การจัดทำกรอบและวิธีการประเมินคุณภาพภายในแจ้งให้กรรมการทุกคนทราบและถือปฏิบัติและการจัดทำเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาภายในให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของโรงเรียน

3. การประเมินคุณภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

รายงานการประเมินมาตรฐานโรงเรียนตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน พ.ศ. 2541 ปีการศึกษา 2543 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อจำแนกผลการประเมินคุณภาพการศึกษาตามกลุ่มคุณภาพโรงเรียน 4 กลุ่ม พบว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพน่าพึงพอใจและมีข้อควรปรับปรุงด้านกระบวนการเล็กน้อยและน่าจะมีความพร้อมรับการประเมินภายนอกเป็นกลุ่มแรก ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มคุณภาพ 1-2 มีเพียง 41 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10.49 นอกจากนั้น หากพิจารณาผลการประเมินมาตรฐานจำแนกตามรายด้านพบว่า มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน ระดับก่อนประถมศึกษา มีโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน จำนวน 219 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 54.44 ส่วนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน เพียงร้อยละ 17.47 และ 0.97 ตามลำดับ ส่วนมาตรฐานด้านกระบวนการมีโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานด้านการบริหารและด้านการเรียนการสอน ร้อยละ 33.67 และ 12.91 ตามลำดับ (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. ม.ป.ป. : 3-4) ทั้งนี้จากการสำรวจโรงเรียนที่พร้อมรับการประเมินภายนอกรอบแรก ในปีการศึกษา 2545 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีจำนวน 73 โรงเรียน จากทั้งหมด 16 อำเภอ และโรงเรียนดังกล่าวได้รับการประเมินภายนอก จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว

4. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายนอก

นักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายและแนวคิด “การประเมินคุณภาพภายนอก” ไว้หลายแนวคิดด้วยกัน ดังนี้

กรมสามัญศึกษา (2542 : 48) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการพัฒนาหรือแนวดำเนินงานในการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยมุ่งการรับรองมาตรฐานคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งเป็นการดำเนินงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาหรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง

สำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2543 : 59) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง การประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาการติดตาม การตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกระทำโดยสำนักงานหรือผู้ประเมินภายนอกแล้วแต่กรณี เพื่อมุ่งให้มีการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

สำนักงานรับรองและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (2543 : 57) กล่าวว่า

กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก เป็นกระบวนการที่คณะผู้ประเมินภายนอกจะรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพทางการศึกษา (องค์การมหาชน) แล้วเข้าไปตรวจสอบและประเมินคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประเมิน เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานผลการประเมินเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน

กรมวิชาการ (2539 : 4) กล่าวว่า การประเมินและการรับรองคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอกโดยสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมินและรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

รุ่ง แก้วแดง (2544 : 45) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพภายนอก ประกอบด้วย การตรวจเยี่ยม และติดตามผลการพัฒนาของสถานศึกษา ในการตรวจเยี่ยมนั้นผู้ประเมินภายนอกจะเข้าไปดูผลการดำเนินงานที่สถานศึกษาทำได้แล้วในการประเมินตนเอง

จากความหมายและแนวคิดของการประเมินคุณภาพภายนอกของนักวิชาการ และนักการศึกษาในข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพภายนอก หมายถึง กระบวนการประเมินคุณภาพการศึกษาที่ดำเนินงานโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือหน่วยงานภายนอกที่สำนักงานดังกล่าวรับรอง โดยมุ่งการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา โดยรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

ระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา

การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นอยู่บนหลักการที่เน้นการพัฒนาที่สมบูรณ์รอบด้านทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคม อีกทั้งเพียบพร้อมด้านคุณธรรม จริยธรรมอีกด้วย ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม โดยจัดให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ อีกทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้สังคมมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ประชาชนจึงต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพจึงจะสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างสมดุล

การพัฒนาการศึกษาไทยในระยะเวลาที่ผ่านมาต้องถือว่าประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่เป็นการเพียงพอสำหรับปัจจุบันและอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก การศึกษาไทยจึงต้องเป็นกระบวนการที่เตรียมและนำคนไทยสังคมไทยให้ก้าวหน้าสู่อนาคต มั่นคงและรู้ทันโลก ด้วยเหตุนี้การพัฒนาการศึกษาสำหรับอนาคต จึงต้องมีคุณภาพตาม

มาตรฐานการศึกษา ทั้งในส่วนที่เป็นปัจจัย กระบวนการและผลผลิต ซึ่งสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันจัดการศึกษาให้ได้มาตรฐาน และมีคุณภาพทัดเทียมกันทั่วประเทศ ซึ่งระบบประกันคุณภาพการศึกษามีรายละเอียดที่สำคัญดังต่อไปนี้

หลักการและความจำเป็นในการประเมินคุณภาพการศึกษา

การใช้การศึกษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนนั้นนอกจากจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพโดยตรงแล้วยังจำเป็นต้องคำนึงถึงระบบกลไกและสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพื่อเตรียมคนให้มีลักษณะ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี ให้เขาสามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้ นั่นคือจะต้องให้เขาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพนั่นเอง

แต่จากอดีตจนถึงปัจจุบันเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า คุณภาพการจัดการศึกษาของไทย ยังมีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะระหว่างเขตเมืองกับเขตชนบท และภายในเขตเมืองเองก็มีสถานศึกษาบางแห่งเท่านั้นที่ได้รับความนิยมและการยอมรับเป็นพิเศษ โดยภาพรวมแล้ว

คุณภาพในการจัดการศึกษาของไทยจึงยังคงเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ว่า

1. ผู้จบการศึกษาในแต่ละระดับของหลักสูตรการศึกษานั้นพื้นฐานยังไม่มีคุณภาพที่สังคมพอใจจนแสดงถึงการไม่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคม
2. ยังไม่มีมาตรฐานกลางที่สถานศึกษาต่าง ๆ พึงมีพึงประสงค์ และพึงผลิตให้ได้ผลเท่าเทียมกันในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
3. มีความสับสนและขาดสภาพสมดุลของแนวคิดต่าง ๆ เช่นนโยบาย เช่นการรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ การควบคุมจากส่วนกลางและการให้สถานศึกษาเป็นอิสระหรืออยู่ในความดูแลของท้องถิ่นสัดส่วนของการบังคับวิชาเรียนและการปล่อยให้เลือกเรียนเสรี ความเข้มงวดและความยืดหยุ่นในมาตรฐานความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม
4. ขาดมาตรฐานที่จะกำกับติดตามให้สถานศึกษาดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติต่าง ๆ ตามแนวทางการใช้หลักสูตรให้ได้ผลสำเร็จจริงจัง
5. ขาดแรงจูงใจหรือการเสริมแรงเพื่อการยกย่องให้เกียรติ ให้รางวัลในความก้าวหน้าตามระบบตำแหน่งของผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครูที่มีผลการปฏิบัติงานสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ

ในด้านคุณภาพการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากข้อมูลการประเมิน IEA (International association for the evaluation of education achievement) เกี่ยวกับผลการเรียนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์พบว่า แม้ผลการเรียนของนักเรียนไทยจะดีกว่าหลายประเทศแต่ก็ยังคงต่ำกว่าหลาย

ประเทศในทวีปเอเชีย

สภาพดังกล่าวข้างต้นทำให้สังคมมีข้อสงสัยเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษาและมีข้อเรียกร้องจากสถานศึกษาหลายประการเช่น

1. ความเชื่อมั่นว่าสถานศึกษาต่าง ๆ จะผลิตผู้จบการศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ ทักษะ เจตคติ กำนัชม คุณธรรมและคุณสมบัติต่าง ๆ ได้ครบถ้วนตามหลักสูตรและตามคาดหวังของสังคม

2. ความน่าเชื่อถือในปัจจัยและกระบวนการให้การศึกษาของสถานศึกษาต่าง ๆ ว่าเป็นมาตรฐานเหมาะสมใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่จะนำไปสู่ผลการจัดการศึกษาที่ต้องการ และมีความยั่งยืนในการคงสภาพการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดกรมสามัญศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถตอบสนองความต้องการจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพของคนให้สอดคล้องกับลักษณะของสังคมในปัจจุบันและอนาคตและเชื่อถือได้ กรมสามัญศึกษาจึงได้จัดให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดขึ้น โดยเชื่อว่าการประกันคุณภาพการศึกษาจะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันให้เกิดการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างแท้จริงได้

วัตถุประสงค์ มี 3 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและได้รับการรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษาจากองค์การประกันคุณภาพการศึกษา

2. เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม เกิดความเชื่อมั่นว่าโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนักเรียนที่จบการศึกษามีคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเป็นที่น่ายอมรับของสังคม

3. เพื่อส่งเสริมให้ชุมชนและองค์กรต่าง ๆ มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

เป้าหมาย มี 5 ประการ คือ

1. ในปี 2542 สถานศึกษาทุกแห่งมีการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ภายในปี 2543 สถานศึกษาที่มีการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านการประเมินผลหรือตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาภายใน

3. ภายในปี 2545 สถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านการประเมินและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 30

4. ภายในปี 2548 สถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการประกันคุณภาพการศึกษาผ่านการประเมินผลและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 60

5. ภายในปี 2550 สถานศึกษาที่มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาทุกแห่งผ่านการประเมินผลและรับรองมาตรฐานคุณภาพการศึกษา

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าสถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้มีคุณภาพอยู่ในระดับใกล้เคียงกันและเป็นที่ยอมรับของสังคม ทั้งนี้เพื่อตอบสนองการปฏิรูปการศึกษา

กรอบการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

กรอบแนวคิดเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และการจัดการศึกษาตามที่กำหนดใน พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ โดยเน้นการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี มีความสามารถ (คนเก่ง) และมีความสุข มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีการ บริหารจัดการ รวมทั้งการทำงานที่เน้นคุณภาพ เป็นการทำงานที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเป็น ระบบ ครบวงจร (PDCA) โดยสถานศึกษาจะต้องมีการประกันคุณภาพภายในให้เป็นส่วนหนึ่งของการ บริหารและจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาเพื่อพัฒนาคุณภาพให้ป็นไปตาม มาตรฐานแล้วรายงานผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องรับทราบทุกปี และได้รับการประเมินคุณภาพภายนอก เพื่อชี้จุดแข็ง จุดอ่อนให้สถานศึกษาได้พัฒนาคุณภาพต่อไป

การประเมินคุณภาพภายนอก ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและ ประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีแนวคิดพื้นฐานของการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานที่กำหนด โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ และ

แนวการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้มีเอกภาพเชิงนโยบาย รวมทั้งผลักดันให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพดียิ่งขึ้นตามความต้องการของผู้เรียนและผู้รับ บริการ

ซึ่งหลากหลายตามวัตถุประสงค์และบริบทของสถานศึกษานั้น ๆ โดยใช้การรายงานความ ความจริงให้ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนได้รับทราบ

กรอบการประเมินคุณภาพภายนอกจะดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาที่คณะรัฐมนตรี ได้อนุมัติให้เป็นมาตรฐานเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก โดยมาตรฐานที่ใช้ในการประเมิน ภายนอกแรกมี 14 มาตรฐาน ซึ่งเป็นมาตรฐานเกี่ยวกับผลการเรียนรู้ที่เกิดกับผู้เรียนมาตรฐาน เกี่ยวกับการสอนของครู และมาตรฐานเกี่ยวกับการบริหารของผู้บริหาร

การประกันคุณภาพภายในกับการประเมินคุณภาพภายนอก เชื่อมโยงกันด้วยมาตรฐาน การศึกษา โดยสถานศึกษาจะใช้มาตรฐานการศึกษาใดก็ได้ตามความเหมาะสมและบริบทของ สถานศึกษาแต่ควรมีส่วนที่สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินภายนอก ซึ่งพัฒนามาตามจุดมุ่งหมาย

หลักการและแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติรวมอยู่ด้วย

การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลการติดตามการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาจะต้องส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้ศึกษาอย่างละเอียดก่อนตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายในและเป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานแก่สถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายนอกจึงมีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน

รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา จะช่วยให้คณะผู้ประเมินภายนอกสามารถวางแผนเพื่อรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินคุณภาพของสถานศึกษาได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว การประเมินตนเองจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินตนเอง มิได้มีความหมายเฉพาะการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการทุกด้านตามสภาพที่เป็นจริงของสถานศึกษา

ดังนั้น การประเมินภายนอกจึงเน้นการประเมินตามสภาพเป็นจริงของข้อมูล ไม่ว่าจะ เป็นสภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและบริการต่าง ๆ อย่งไรก็ตามถึงแม้เกณฑ์การประเมินตนเองจะครอบคลุมการบริหารงานของสถานศึกษาทุกด้าน แต่เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมิน โดยมีความต่อเนื่องมาจากการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอง จึงเป็นงานที่ขึ้นชั้นผลของการประเมินภายในที่ทำโดยสถานศึกษาเองว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพอย่างไรเมื่อเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก

กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นกระบวนการที่คณะผู้ประเมินภายนอกจะรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แล้วเข้าไปตรวจสอบและประเมินคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพของสถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานผลการประเมินเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน การประเมินคุณภาพภายนอกจึงประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการตรวจเยี่ยม

หลักการและแนวการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติรวมอยู่ด้วย

การประกันคุณภาพภายในเป็นกระบวนการประเมินผลการติดตามการตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งข้อมูลที่ได้จากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาจะต้องส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้ศึกษาอย่างละเอียดก่อนตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

การประเมินคุณภาพภายนอกเป็นงานที่ต่อเนื่องและสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายในและเป็นการตรวจสอบผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการดำเนินงานแก่สถานศึกษา และทำให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง การประเมินคุณภาพภายนอกจึงมีความสัมพันธ์กับการประกันคุณภาพภายใน

รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา จะช่วยให้คณะผู้ประเมินภายนอกสามารถวางแผนเพื่อรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลและประเมินคุณภาพของสถานศึกษาได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว การประเมินตนเองจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างหนึ่งของการประเมินคุณภาพภายนอก

การประเมินตนเอง มิได้มีความหมายเฉพาะการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเป็นผลจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงกระบวนการดำเนินงานบริหารจัดการทุกด้านตามสภาพที่เป็นจริงของสถานศึกษา

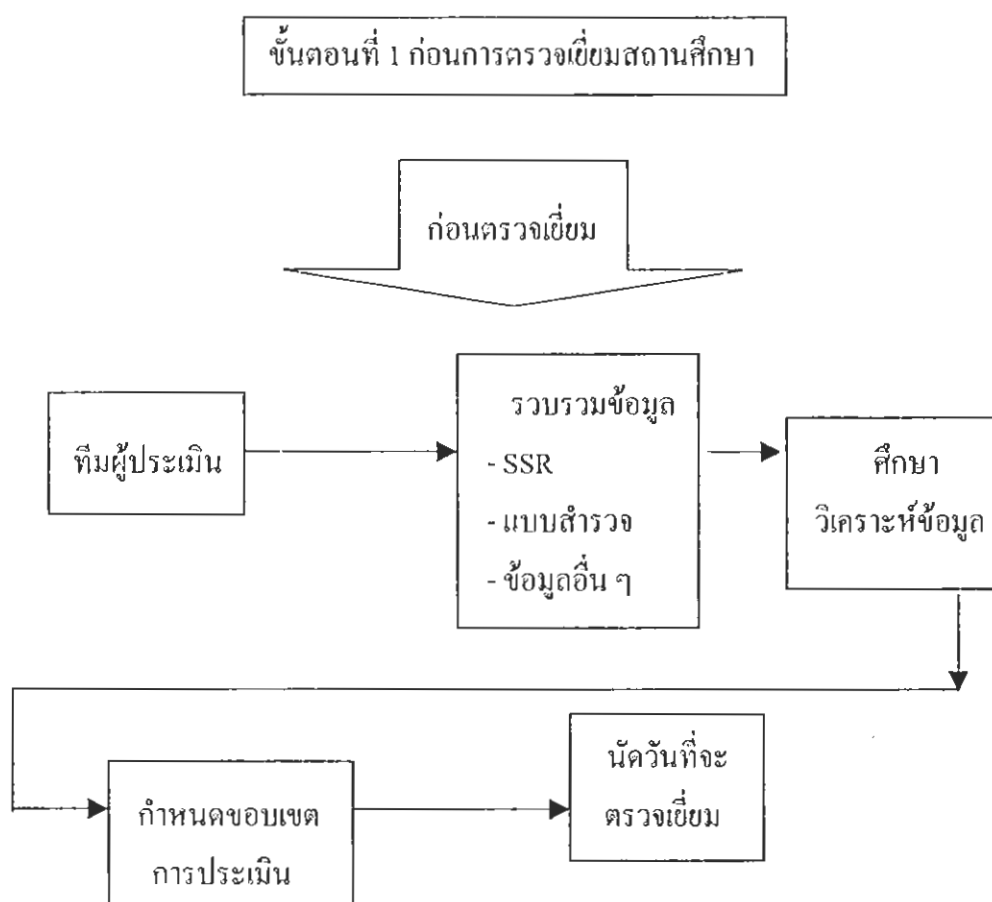
ดังนั้น การประเมินภายนอกจึงเน้นการประเมินตามสภาพเป็นจริงของข้อมูล ไม่ว่าจะเป็นสภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและบริการต่าง ๆ อย่่างไรก็ตามถึงแม้เกณฑ์การประเมินตนเองจะครอบคลุมการบริหารงานของสถานศึกษาทุกด้าน แต่เนื่องจากการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นการประเมิน โดยมีความต่อเนื่องมาจากการประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษาเอง จึงเป็นงานที่ขึ้นชั้นผลของการประเมินภายในที่ทำโดยสถานศึกษาเองว่า การจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพอย่างไรเมื่อเทียบกับมาตรฐานที่กำหนด

กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก

กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอกเป็นกระบวนการที่คณะผู้ประเมินภายนอกจะรวบรวมและศึกษาข้อมูลจากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งเสนอต่อสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) แล้วเข้าไปตรวจสอบและประเมินคุณภาพของสถานศึกษา รวมทั้งให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากการประเมินคุณภาพของสถานศึกษา ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และจัดทำรายงานผลการประเมินเผยแพร่ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน การประเมินคุณภาพภายนอกจึงประกอบด้วยขั้นตอนใหญ่ ๆ 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนก่อนการตรวจเยี่ยม

สถานศึกษาระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา และหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินงาน ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แผนภูมิแสดงก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

เมื่อคณะผู้บริหารภายนอกได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ประเมินสถานศึกษาแต่ละแห่ง จะทำการศึกษารายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจัดส่งมาให้ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาล่วงหน้า แล้วนัดวันที่จะไปตรวจเยี่ยมและแจ้งกำหนดการตรวจเยี่ยมต่อสถานศึกษา พร้อมทั้งขอเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมในกรณีรายงานการประเมินตนเองไม่ชัดเจนหรือไม่สมบูรณ์ แล้วส่งคืนเมื่อศึกษาข้อมูลเสร็จแล้ว

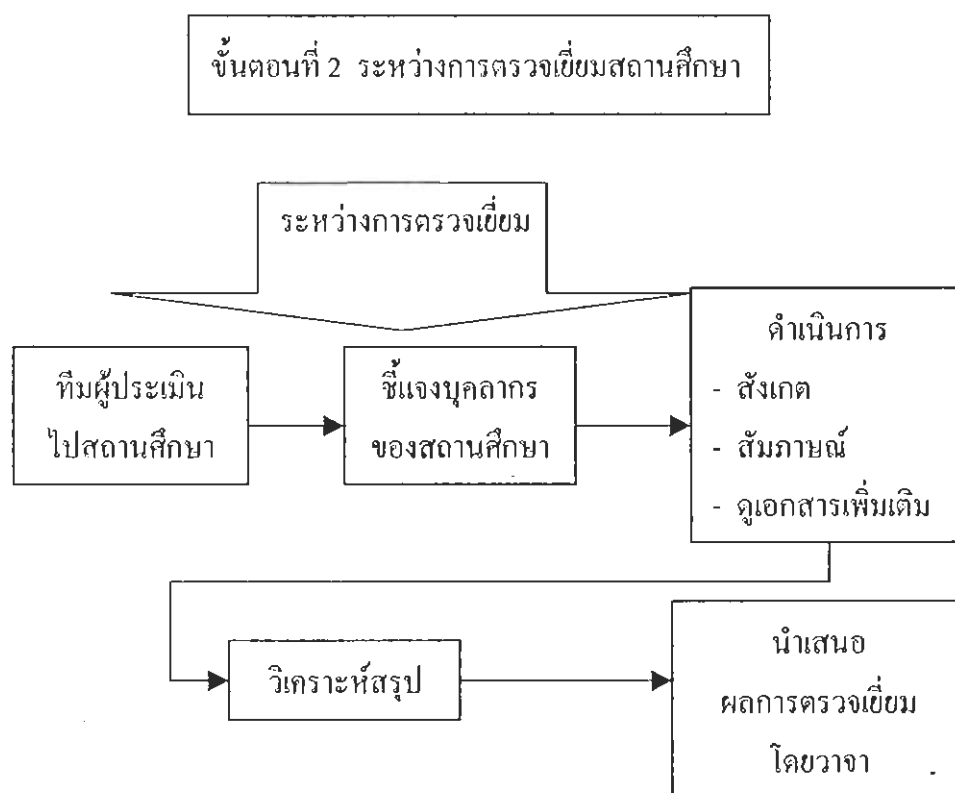
คณะผู้ประเมินภายนอกทำการศึกษาและวิเคราะห์รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา และเอกสารข้อมูลอื่น ๆ ประกอบ แล้วกำหนดประเด็นและรายการข้อมูลที่ต้องตรวจสอบ โดยใช้มาตรฐานเพื่อการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นกรอบเพื่อกำหนดว่าระหว่างการตรวจเยี่ยมจะต้องรวบรวมข้อมูลอะไรบ้าง

จากแหล่งใด ด้วยวิธีอะไร เพื่อให้มีหลักฐานครบถ้วนเพียงพอในการสรุปผลการประเมินอย่างถูกต้องชัดเจน

นอกจากนี้ คณะผู้ประเมินภายนอกต้องเตรียมแบบบันทึกข้อมูล รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษานั้น และเอกสารข้อมูลเบื้องต้นต่าง ๆ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์ที่จะต้องนำไปใช้ในระหว่างการตรวจเยี่ยม

หลังจากนั้นร่วมกันวางแผนการตรวจเยี่ยมและแผนการประเมิน กำหนดตารางการปฏิบัติงานและมอบหมายภาระงานให้ผู้ประเมินภายนอกแต่ละคนให้ชัดเจน แล้วแจ้งกำหนดการตรวจเยี่ยมต่อสถานศึกษาศึกษาอย่างน้อย 2 สัปดาห์ล่วงหน้า โดยขอให้สถานศึกษาช่วยเตรียมสถานที่ในสถานศึกษาที่คณะผู้ประเมินนอกจะสามารถทำงานและมีโอกาสประชุมปรึกษาหารือกันอย่างเป็นอิสระและไม่รบกวนผู้อื่นในระหว่างการตรวจเยี่ยมรวมทั้งจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่ได้แจ้งไว้ล่วงหน้าและส่วนที่อาจขอเพิ่มเติม ตลอดจนนัดหมายผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการนักเรียน นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้แทนชุมชน เพื่อให้คณะผู้ประเมินภายนอกได้พบปะหรือสัมภาษณ์ตามกำหนดการในตารางการปฏิบัติงานของคณะผู้ประเมินภายนอก

ภาพประกอบ 3 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ซึ่งมีกำหนดเวลาประมาณ 3 วัน คณะผู้ประเมินภายนอกจะทำการประเมินคุณภาพสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน และอื่น ๆ ตามรายการมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอก ทั้งนี้ การตรวจเยี่ยมมิใช่การสร้างแรงกดดันให้สถานศึกษา คณะผู้ประเมินจะเข้าไปยังสถานศึกษาในลักษณะผู้ร่วมงานกับสถานศึกษาในการค้นหาสภาพความเป็นจริงของการพัฒนา รวมทั้งให้คำแนะนำ มากกว่าที่จะเข้าไปในลักษณะผู้ตัดสินชี้ขาด สิ่งที่คณะผู้ประเมินตรวจสอบไม่ใช่สิ่งที่เป็นความลับของสถานศึกษา เนื่องจากจะใช้รายงานการประเมินตนเองที่สถานศึกษาส่งให้สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา เป็นเอกสารหลักในการตรวจเยี่ยมตลอดเวลา

การตรวจเยี่ยมสถานศึกษาจึงเป็นการตรวจสอบเพื่อยืนยันชั้นผลการประเมินตนเองในมาตรฐานต่าง ๆ ตามที่สถานศึกษาระบุว่ามีเหตุผลรองรับและมีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอหรือไม่ บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมเพียงใด หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนการบริหารจัดการและการจัดสรรทรัพยากร นำไปสู่เป้าหมายที่สถานศึกษาค้องการมาน้อยเพียงใด

ในระหว่างที่คณะผู้ประเมินอยู่ที่สถานศึกษา สถานศึกษาจะจัดเตรียมห้องให้ 1 ห้อง เป็นห้องทำงานของคณะประเมิน รวมทั้งจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ ทั้งในส่วนที่ได้แจ้งไว้ล่วงหน้าและส่วนที่ขอเพิ่มเติม ตลอดจนจะต้องให้โอกาสแก่คณะประเมินในการพบปะสนทนาสัมภาษณ์บุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้อง

ในวันแรกของการตรวจเยี่ยม เมื่อคณะผู้ประเมินไปถึงยังสถานศึกษา จะจัดให้มีการประชุมกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องของสถานศึกษา เพื่อแจ้งวัตถุประสงค์ในการตรวจเยี่ยมและสร้างความคุ้นเคยระหว่างคณะผู้ประเมินกับครูในสถานศึกษา รวมทั้งแจ้งให้ทราบเกี่ยวกับแผนและตารางการปฏิบัติงานของคณะผู้ประเมินภายนอกและการปฏิบัติตนของสถานศึกษาระหว่างการตรวจเยี่ยม ในการประชุมคณะประเมินจะเป็นผู้เสนอประเด็นการประชุมและการพูดคุยในลักษณะที่ไม่เป็นทางการ (Informal) และมีการตอบโต้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในลักษณะกลุ่มสนทนาด้วยกัน เป็นการประชุมพูดคุยอย่างเปิดเผย

ต่อจากนั้น จึงดำเนินการตรวจเยี่ยมและรวบรวมข้อมูลหลักฐานตามมาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพภายนอกจากแหล่งต่าง ๆ โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งการสังเกต การเรียนการสอน การสัมภาษณ์ พูดคุยกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง บุคลากรอื่น ๆ ผู้แทนชุมชน ศิษย์เก่า กรรมการสถานศึกษา และอื่น ๆ รวมทั้งตรวจสอบกิจกรรมหลักฐาน ข้อมูลทุกด้าน ศึกษาผลงานของนักเรียน และเอกสารอื่น ๆ ทั้งนี้ผู้ประเมินจะต้องปรึกษาหารือเพื่อตรวจสอบข้อมูลซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา ในการรวบรวมข้อมูลคณะผู้ประเมินจะ

บันทึกข้อเท็จจริงต่าง ๆ และข้อพิจารณา ซึ่งเป็นความคิดเห็นที่ประมวลมาจากหลักฐานต่าง ๆ ที่ปรากฏ

ในการปฏิบัติงานของผู้ประเมินระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ผู้ประเมินจะมีความเป็นกันเองกับบุคลากรของสถานศึกษา ไม่แสดงอำนาจหรืออิทธิพลใด ๆ บุคลากรในสถานศึกษาทุกคนต่างทำงานไปตามหน้าที่ ไม่ต้องจัดอะไรเป็นพิเศษนอกเหนือจากการปฏิบัติหน้าที่ปกติ

ในแต่ละวัน คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องประชุมร่วมกันเพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานที่เก็บมา และตรวจสอบข้อมูลว่าตรงกันหรือไม่ แล้วสรุปข้อค้นพบ

เมื่อได้ข้อมูลครบถ้วนแล้ว คณะผู้ประเมินจะนำข้อค้นพบหรือข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาอภิปรายร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์สรุปผลตามมาตรฐานและให้ข้อเสนอแนะ แล้วนำเสนอผลการรวบรวมและวิเคราะห์หลักฐานข้อมูลแก่บุคลากรของสถานศึกษาด้วยวาจา ก่อนที่จะเดินทางกลับไปเขียนรายงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อมูลแก่บุคลากรของสถานศึกษาด้วยวาจา ก่อนที่จะเดินทางกลับไปเขียนรายงาน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลต่าง ๆ และให้โอกาสสถานศึกษาชี้แจงในกรณีที่ข้อค้นพบที่สถานศึกษาเห็นว่ายังไม่ถูกต้อง โดยให้นำข้อมูลหลักฐานมาอ้างอิงลงข้อสรุป ซึ่งอาจคลาดเคลื่อนเนื่องจากผู้ประเมินได้ข้อมูลไม่ชัดเจน ทั้งนี้ ผู้ประเมินต้องรายงานข้อมูลตามความจริงจากหลักฐานที่เก็บรวบรวมมาได้ และข้อค้นพบที่รายงานต้องเป็นผลจากการประชุมของคณะผู้ประเมิน ไม่ใช่ความคิดเห็นหรือข้อสรุปของผู้ประเมินคนใดคนหนึ่ง การแนะนำใด ๆ ต่อสถานศึกษาต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะผู้ประเมินทั้งคณะ

กล่าวโดยสรุป การไปตรวจเยี่ยมของคณะผู้ประเมินภายนอกเป็นการไปทำหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. สร้างความเข้าใจในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกกลุ่มในสถานศึกษา ได้แก่ คณะผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง/สมาคมผู้ปกครองและครู ครู นักเรียน สถานักเรียน พนักงาน เจ้าหน้าที่/บุคลากรสนับสนุนของสถานศึกษา
2. ตรวจสอบหลักฐานเพื่อยืนยันสภาพความเป็นจริงในการพัฒนาตามที่ได้รายงานในรายงานการประเมินตนเอง รวมทั้งหลักฐานที่สะท้อนสภาพความเป็นจริงที่ไม่ได้อยู่ในรายงานการประเมินตนเอง
3. ตรวจสอบกระบวนการและวิธีการที่สถานศึกษาใช้ในการได้มาซึ่งข้อมูลหลักฐานว่า ได้ใช้วิธีการที่หลากหลาย เหมาะสม น่าเชื่อถือ ครอบคลุมเพียงพอ
4. ตรวจสอบผลการพัฒนาเทียบกับแผนของสถานศึกษา และมาตรฐานการศึกษา ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กำหนดเพื่อการพัฒนา และตรวจสอบจุดที่สถานศึกษาจะพัฒนาต่อไป เพื่อดูความสอดคล้องของแผนกับผลการประเมิน

5. ประมวลและสรุปผลการตรวจเยี่ยมและให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น

ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิแสดงหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

เมื่อเสร็จภารกิจในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแล้ว คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องร่วมกันทำร่างรายงานผลการประเมินสถานศึกษา โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาเขียนให้ตรงตามหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ และตรงตามที่รายงานให้สถานศึกษาทราบด้วยวาจา ไม่ใช่จากความรู้สึกหรือความคิดเป็นส่วนตัวของผู้ประเมินแล้วจัดให้สถานศึกษาตรวจสอบและโต้แย้งภายใน 15 วัน นับจากวันที่ได้รับร่างรายงานผลการประเมิน ผู้ประเมินพิจารณาแล้วอาจมีการปรับปรุงแก้ไขหรือยืนยันตามรายงานแล้วแต่กรณี เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนนี้แล้วจึงนำเสนอต่อสำนักงานเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานพิจารณาความถูกต้อง ชัดเจน กรอบคลุมสาระที่

5. ประมวลและสรุปผลการตรวจเยี่ยมและให้ข้อเสนอแนะแก่สถานศึกษา เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้น

ดังแสดงในภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 4 แผนภูมิแสดงหลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

เมื่อเสร็จภารกิจในการตรวจเยี่ยมสถานศึกษาแล้ว คณะผู้ประเมินภายนอกจะต้องร่วมกันทำร่างรายงานผลการประเมินสถานศึกษา โดยนำข้อมูลทั้งหมดมาเขียนให้ตรงตามหลักฐานข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ และตรงตามที่รายงานให้สถานศึกษาทราบด้วยวาจา ไม่ใช่จากความรู้สึกรหรือความคิดเป็นส่วนตัวของผู้ประเมินแล้วจัดให้สถานศึกษาตรวจสอบและโต้แย้งภายใน 15 วัน นับจากวันที่ได้รับร่างรายงานผลการประเมิน ผู้ประเมินพิจารณาแล้วอาจมีการปรับปรุงแก้ไขหรือยืนยันตามรายงานแล้วแต่กรณี เมื่อเสร็จสิ้นขั้นตอนนี้แล้วจึงนำเสนอต่อสำนักงานเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากสำนักงานพิจารณาความถูกต้อง ทัศนคติ กรอบกลุ่มสาระที่

กำหนดในแต่ละมาตรฐานครบถ้วน และมีความเชื่อถือได้ หากรายงานชี้ขาดคุณภาพให้ผู้ประเมินทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิและส่งให้สถานศึกษาพิจารณาตรวจสอบและโต้แย้งอีกครั้งหนึ่ง ตามระยะเวลาที่กำหนด เมื่อทั้งหมดเรียบร้อยแล้ว สำนักงานจึงให้กำรับรองและเผยแพร่ต่อไป

สรุปได้ว่า กระบวนการประเมินคุณภาพภายนอก ประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ก่อนการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 2 ระหว่างการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา และขั้นตอนที่ 3 หลังการตรวจเยี่ยมสถานศึกษา

กรอบการประเมินคุณภาพการศึกษา

ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาพิจารณาตามมาตรฐาน 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผู้เรียน (7 มาตรฐาน) มาตรฐานด้านครูผู้สอน (2 มาตรฐาน) และมาตรฐานด้านผู้บริหาร (5 มาตรฐาน) ซึ่งหลักเกณฑ์การกำหนดระดับคุณภาพของสถานศึกษาหรือเกณฑ์การประเมินที่ใช้ จะใช้ 3 เกณฑ์ตามระบบของ สมศ. คือ

ระดับ 1 = ควรปรับปรุง ระดับ 2 = ขั้นต่ำที่ยอมรับได้ ระดับ 3 = ดี

ซึ่งผลการประเมินมาตรฐาน 3 ด้าน ดังกล่าวมีรายละเอียดดังนี้

1. มาตรฐานด้านผู้เรียน

1.1 มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

จุดเด่น นักเรียนส่วนใหญ่มีความประพฤติเรียบร้อย มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในงานทั้งของตนเองและหมู่คณะ มีกลุ่มสีประจำวันของนักเรียนที่ทำงานร่วมกันทุกชั้นนักเรียนได้แสดงถึงความซื่อสัตย์ในการเก็บของคืนเจ้าของ หรือการมารับถาดอาหารคามที่นักเรียนจ่ายเงินให้ครูในช่วงเช้าของวันที่ต้องการอาหารโรงเรียน พบว่า ไม่มีนักเรียนไปรับถาดอาหารโดยไม่จ่ายเงินทั้งที่ไม่ต้องใช้บัตรหรือคูปอง ด้านการประหยัคนักเรียนส่วนใหญ่มีการออมทรัพย์

1.2 มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความคิดวิเคราะห์สังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง มีวิสัยทัศน์

จุดเด่น นักเรียนมีทักษะในการจำแนก ข้อมูล เปรียบเทียบและการมีความคิดรวบยอดโดยเฉพาะในวิชาคณิตศาสตร์และกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์

จุดควรพัฒนา ด้านการประเมินความน่าเชื่อถือของหลักข้อมูลการพิจารณา ข้อดี-ข้อเสีย ความถูก-ผิด เลือกวิธีและการมีปฏิภาณในการแก้ปัญหา ควรให้ออกาสนักเรียนได้ประเมินตนเองและผู้อื่นประเมิน เพื่อรู้จักการสำรวจตรวจสอบข้อมูลของตนเองและข้อมูลควรเปิดกว้างให้นักเรียนสามารถเลือกวิธีการต่างๆเพื่อพัฒนากระบวนการคิดให้มากขึ้นอย่างต่อเนื่อง

1.3 มาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร

จุดเด่น นักเรียนมีความรู้และทักษะเป็นไปตามหลักสูตรพุทธศักราช 2521 และได้เรียนรู้ในลักษณะการบูรณาสัมพันธ์วิชาที่เริ่มใช้ เมื่อปีการศึกษา 2544 นักเรียนที่ไม่พร้อมพบว่ามี การซ่อมเสริมด้านการอ่านไม่คล่อง อ่านไม่ออก หรืออ่านไม่เป็น มีแผนการสอนพิเศษสำหรับเด็กกลุ่มนี้ ที่ระบุไว้ในระดับ ป.5 -ป.6 ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ของสังกัด สปข. ในระดับ 68 -74 (เกรด 2 และ 3)

จุดควรพัฒนา ด้านการใช้ภาษาสื่อสาร ควรจัดกิจกรรมฝึกทักษะในการพูดสื่อสาร การแสดงออกทางการพูดบ่อยๆ เช่น การเสนอผลงาน การอภิปรายกันในกลุ่ม หรือให้นักเรียนได้แสดงออกในด้านภาษานอกเวลาเรียน นอกห้องเรียนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น การอ่านข่าวตามสาย การเล่าข่าวประจำวันในชั้นเรียน การโต้วาที เป็นต้น เพื่อเป็นการฝึกใช้ภาษาสื่อสารให้เกิดจนเป็นทักษะที่ติดต่อไป

1.4 มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนมีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

จุดเด่น นักเรียนรักการเรียนรู้ มีความสนใจเรียนรู้จากแหล่งต่างๆ เช่น สวนเกษตร ห้องทดลองวิทยาศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มาช่วยสอนนักเรียน ในชั้น ป.5 และ ป.6 นักเรียนสามารถทำโครงงานวิทยาศาสตร์จนได้ผลิตภัณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ และจำหน่ายได้

จุดควรพัฒนา นักเรียนตั้งคำถามอภิปรายกันน้อย สังเกตขณะทำงานกลุ่ม หรือขณะครูสอน นักเรียนควรได้รับการฝึกพัฒนาให้นักเรียนทำโครงงานตามความสนใจ นอกจากโครงงานตามความสนใจ นอกจากโครงงานที่ครูริเริ่ม หรือโครงงานตามสาระการเรียนรู้ การสร้างนิสัยรักการอ่าน ควรทำให้จริงจัง และต่อเนื่องอีกทั้งควรสร้างบรรยากาศและแรงจูงใจให้เด็กเข้าไปมีส่วนร่วมในการใช้หนังสือที่มีอยู่ในห้อง

1.5 มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ

จุดเด่น นักเรียนมีลักษณะในการทำงานได้ดี สามารถทำงานตามที่กำหนดได้มีการปฏิบัติงานรวมกลุ่มกัน ร่วมมือกันทำงานจนมีผลงานที่ได้รับรางวัลเป็นที่ยอมรับของชุมชน เช่น โครงงานวิทยาศาสตร์ผลิตภัณฑ์จากสมุนไพร โครงงานพระมหาชนก

จุดควรพัฒนา ควรฝึกให้นักเรียนมีพื้นฐานด้านการจัดการให้มากขึ้น

1.6 มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขนิสัย สุขภาพทางกายและจิตที่ดี

จุดเด่น โรงเรียนมีการจัดให้ครูดูแลนักเรียนอย่างใกล้ชิด ทั้งในเวลาเรียนและการรับส่งนักเรียน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการจัดหาหนะมาให้บริการและได้รับการสนับสนุนจากชุมชนในการจัดทำอาหารกลางวันบริการแก่นักเรียนในราคาถูกลงและมีคุณภาพ ทำให้นักเรียนมี

สุขภาพดี มีความอบอุ่น เกิดความรักและผูกพันกันกันในโรงเรียนซึ่งได้รับการช่วยเหลือจากชุมชน อยู่เสมอ

จุดควรพัฒนา

1. จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับน้ำหนักส่วนสูงและสมรรถภาพของนักเรียนให้ชัดเจน สะดวกต่อการใช้
2. ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมการแสดงออกของนักเรียนให้มากขึ้น
3. ควรจัดให้นักเรียนทำโครงการด้านการเกษตร เพื่อนำมาใช้ในการประกอบอาหารกลางวันสำหรับนักเรียน เพื่อเป็นการประหยัดค่าใช้จ่าย

1.7 มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียนมีสุนทรียภาพและลักษณะนิสัยด้านศิลปะ คนตรีและการกีฬา

จุดเด่น โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านกีฬาอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับการช่วยเหลือจากชุมชนในการฝึกซ้อม มีวิทยากรท้องถิ่นมีความสามารถด้านนาฏศิลป์เป็นอย่างดีมาช่วยสอนเป็นประจำทุกสัปดาห์และจัดให้ครูได้ร่วมฝึกกับนักเรียน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับสอนในอนาคต หากไม่มีวิทยากรท้องถิ่นมาช่วยสอน

จุดควรพัฒนา ควรจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้แสดงออกด้านศิลปะและดนตรีให้มากขึ้น ซึ่งสามารถดำเนินการได้ โดยไม่ต้องโดยไม่ต้องใช้งบประมาณมากนัก เช่น จัดให้ร้องเพลง จัดการแสดงของนักเรียน ในโอกาสต่างๆ จัดแข่งขันวาดภาพในวันสำคัญหรือเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น

2. มาตรฐานด้านครูผู้สอน

2.1 มาตรฐานที่ 22 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดเด่น ผู้บริหารเห็นความสำคัญสนับสนุนการพัฒนาครูและให้การนิเทศครูตลอดเวลา ครูทุกคนมีความพร้อมมุ่งมั่นในการพัฒนาการเรียนการสอน มีครูต้นแบบแล้วครูดีเด่นที่สามารถนิเทศให้ความรู้แก่ครูอื่นๆ ได้

จุดควรพัฒนา ควรพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องและเกณฑ์ในการประเมินผล รวมทั้งการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาคุณภาพงานและนักเรียนให้ชัดเจนมากขึ้น

2.2 มาตรฐานที่ 24 ครูมีวุฒิ/ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบและมีครูเพียงพอ

จุดเด่น มีครูที่มีวุฒิปริญญาตรี ทุกคน (100%) มีครูเพียงพอตามเกณฑ์และมีครูครบทุกชั้นเรียน

จุดควรพัฒนา ควรนำความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานพิเศษอื่นๆ โดยเฉพาะจัดทำ

ข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนางาน

3. มาตรฐานด้านผู้บริหาร

3.1 มาตรฐานที่ 13 สถานศึกษามีการจัดองค์กร โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายศึกษา

จุดเด่น โรงเรียนสามารถจัดโครงสร้างขององค์กรได้ตามศักยภาพของตนเอง

จุดควรพัฒนา โรงเรียนควรจัดทำระบบสารสนเทศให้เป็นระบบถูกต้องชัดเจนสามารถนำมาใช้งานได้รวดเร็วควรมีการพัฒนาในด้านกระบวนการ รูปแบบ เนื้อหาสาระ ในการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลให้สอดคล้องกับแผนการนิเทศและเป้าหมายที่กำหนดในด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน

3.2 มาตรฐานที่ 14 สถานศึกษาส่งเสริมความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาการศึกษา

จุดเด่น โรงเรียนมีผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ดี สามารถดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาโรงเรียนได้อย่างเต็มที่

จุดควรพัฒนา ควรมีการเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถด้านการศึกษาโดยตรงเข้ามาเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน

3.3 มาตรฐานที่ 18 สถานศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จุดเด่น โรงเรียนมีความพร้อมในด้านบุคลากรและชุมชนให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ ทรัพยากรพัฒนาอาคารสถานที่และเทคโนโลยีต่าง ๆ มีผู้ปกครองที่สนใจ และให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการพัฒนาทุกด้าน โรงเรียนใช้แผนการสอนแบบบูรณาการทุกระดับชั้น

จุดควรพัฒนา ควรจัดอบรมให้บุคลากรมีความรู้เรื่องการใช้สื่อเทคโนโลยี การประเมินผลด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย และการนำผลการประเมินไปพัฒนาผู้เรียนรวมทั้งกระตุ้นสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการให้ครบถ้วนทุกระดับชั้น โดยเน้นให้นักเรียนฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์มากขึ้นพบว่ามีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายตามนโยบายการจัดกิจกรรมบูรณาการ ในการพัฒนาต่าง ๆ กับนักเรียน การสร้างความรักและความผูกพันกับสถาบันศึกษาเกิดผลที่ชัดเจน โดยใช้วิธีการให้ครูดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดตลอดเวลาในการประเมินผลจะมีความพยายามที่จะใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายแต่ขาดเครื่องมือและเกณฑ์ จึงทำให้ผลการประเมินมีความชัดเจนเฉพาะการทดสอบด้วยแบบทดสอบและภาคปฏิบัติ การประเมินด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมนักเรียนไม่มีการบันทึกที่แสดงการพัฒนา หรือความต่อเนื่องของการสังเกต

3.4 มาตรฐานที่ 20 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ และมีความสามารถในการบริหารจัดการ

จุดเด่น ผู้บริหารมีภาวะผู้นำ เป็นที่ยอมรับของครูและชุมชน

3.5 มาตรฐานที่ 25 สถานศึกษามีหลักสูตรที่เหมาะสมกับผู้เรียน และท้องถิ่น มีสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้

จุดเด่น มีการจัดหลักสูตรให้ยืดหยุ่น สามารถสนองความต้องการของนักเรียนผู้ปกครอง และชุมชนได้

จุดควรพัฒนา ควรใช้กระบวนการนิเทศให้ความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรขั้นพื้นฐานเพื่อเตรียมความพร้อมหรือจัดหาเอกสารให้ครูศึกษาก่อนที่กลุ่มโรงเรียนหรือจังหวัดจะดำเนินการ

ซึ่งสำหรับการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียนเป็นกรอบในการวิจัยเนื่องจากการบริหารวิชาการน่าจะเกี่ยวข้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียน

5. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้กับเยาวชนในพื้นที่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและจังหวัดใกล้เคียง โดยจัดการศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ระดับ คือ การศึกษาในระดับปฐมวัย การศึกษาในระดับประถมศึกษา และการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีสถานศึกษาในสังกัดรวมทั้งสิ้น 420 โรงเรียน จำนวนผู้บริหาร โรงเรียนและผู้รักษาการในตำแหน่งผู้บริหาร โรงเรียนรวม 420 คน

ภารกิจหลักที่สำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และเขต 2 คือ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามความมุ่งหวังของหลักสูตร และมีคุณภาพได้มาตรฐานตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก โดยมีจุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาเยาวชนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา ความรอบรู้ ทักษะความชำนาญ และจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นเครื่องชี้นำในการดำรงชีวิต สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติ ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยมีหลักสำคัญในการจัดการศึกษา คือ การจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การให้สังคม ชุมชน หรือท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ มีการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา มีมาตรฐานการศึกษา การประกันคุณภาพ

การศึกษา มีการพัฒนามาตรฐานวิชาชีพครู และการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการระดมทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้ในการจัดการศึกษาอยู่เสมอ

ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 จึงได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ดังนั้นการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก ทั้งนี้จากการสำรวจโรงเรียนที่พร้อมรับการประเมินภายนอกรอบแรก ในปีการศึกษา 2545 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวน 73 โรงเรียน จากทั้งหมด 16 อำเภอ และโรงเรียนดังกล่าวได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2

6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษางานวิจัยทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ ดังนี้

6.1 งานวิจัยในประเทศ

ทำเนียบ มหาพรหม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ติดตามการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดอุดรธานี พบว่า

1. โรงเรียนได้ปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาโดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน อยู่ในระดับ “ปานกลาง” เรียงลำดับคือ ด้านกระบวนการ ด้านปัจจัย และด้านผลผลิต
2. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษามีปัญหาอยู่ในระดับ “ปานกลาง” ทุกด้าน เรียงลำดับคือ ด้านบริหารและการจัดการ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม และด้านบุคลากร
3. เพื่อให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษาดีขึ้น ควรดำเนินการ ดังนี้

3.1 ให้อาจารย์ตระหนักในบทบาทหน้าที่และปฏิบัติงานให้คมีคุณภาพและประสิทธิภาพ

3.2 ผู้บริหารจัดกิจกรรมที่ให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรักสามัคคีกันรักในเกียรติและศักดิ์ศรีความเป็นอาจารย์ มีจิตใจมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กรร่วมกัน

3.3 โรงเรียนจัดฝึกอบรมสัมมนาและประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวทางในการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

3.4 โรงเรียนกำหนดและประกาศคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน ให้นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้รับทราบและร่วมกันปฏิบัติตามอย่างจริงจัง

3.5 โรงเรียนจัดประชุมวางแผนการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

ชัชวาล ป้อมไชยา (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินงานการบริหารระบบคุณภาพของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร โดยส่วนรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง” เมื่อพิจารณารายด้านมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “มาก” อยู่ 4 ด้าน คือ การจัดทำแผนและโครงการพัฒนา การจัดองค์กรบริหารคุณภาพ การกำหนดเป้าหมายและนโยบายโรงเรียน และการดำเนินการตามแผนนอกนั้นมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

อารีย์ อัยวรรณ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพศึกษาด้านปัจจัยและกระบวนการในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า

1. ด้านปัจจัย

ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพศึกษาด้านปัจจัย อยู่ในระดับ “มาก” มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มิงงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอ

ตัวชี้วัดที่มีค่าต่ำสุดของแต่ละมาตรฐานด้านปัจจัย ได้แก่ 1) ความรับผิดชอบตรงต่อเวลา อุทิศตน 2) ความสามารถในการสร้างทีมงาน 3) ใช้หลักธรรมในการบริหาร 4) เอกสารประกอบหลักสูตรครบถ้วน 5) นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษาหลากหลายเพียงพอ 6) ผู้ปกครองและชุมชนให้การสนับสนุนด้านทรัพยากรเพื่อพัฒนาการศึกษา

2. ด้านกระบวนการ

ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานคุณภาพศึกษาด้านกระบวนการอยู่ในระดับ “ปานกลาง” มาตรฐานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัดที่มีค่าต่ำสุดของแต่ละมาตรฐานด้านกระบวนการ ได้แก่ 1) รวดเร็วตรวจสอบได้ 2) ปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และท้องถิ่น 3) การวิจัยในชั้นเรียน 4) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน/นำภูมิปัญญาท้องถิ่น เทคโนโลยี และสื่อที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน 5) จัดสาธารณูปโภคเพียงพอตามความจำเป็น มีระบบสุขภาพและการรักษาสภาพแวดล้อม 6) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล และสนับสนุนการพัฒนาครู และ 7) ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผนการดำเนินงานและประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

โดยภาพรวมการปฏิบัติงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

ชาติชาย พิมพิไสย (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาเป็นดังนี้

1. การปฏิบัติงานการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม ทั้ง 3 ด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับคือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน และด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา

2. ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เรียงตามลำดับความสำคัญ 3 อันดับ ได้แก่ ราชการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีสอดคล้องกับสภาพโรงเรียน มีเป้าหมายชัดเจน เน้นคุณภาพนักเรียน ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหาร ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำมาตรฐานท้องถิ่นและทำเอกสารคู่มือ ภารกิจของหน่วยงาน และการจัดการศึกษาของโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

3. ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ การประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียน ชุมชน และหน่วยงานอื่นเพื่อพัฒนาโรงเรียน การแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียน และการนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนการให้ผู้ปกครอง ครู ชุมชน มีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมิน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

4. ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “มาก” เรียงลำดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ การสนับสนุนให้ครู ผู้เกี่ยวข้องเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา พร้อมรับการประเมิน การประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยเน้นคุณภาพนักเรียน ชั้นประถมศึกษา และการจัดทำระบบเอกสารและการควบคุมเอกสารให้เป็นระบบเพื่อรองรับ

การประเมิน ยกเว้นการประสานงานกับองค์การภายนอกเพื่อรับการประเมิน และการประสานผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเตรียมรับการประเมินมีการปฏิบัติอยู่ในระดับ “ปานกลาง”

ปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีดังนี้

1. ปัญหาในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาโดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” เมื่อพิจารณาทางด้าน มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” เช่นเดียวกัน โดยเรียงตามลำดับคือ ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน และด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา

2. ด้านการควบคุมคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” และพิจารณาจำแนกและรายก็พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” ทุกรายการเรียงลำดับจากมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่มีการวิเคราะห์ภารกิจ ขอบข่ายการจัดการศึกษา ไม่ได้จัดทำคู่มือการใช้เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน และไม่ได้จัดให้มีระบบการรายงานข้อมูลย้อนกลับมายังผู้บริหาร

3. ด้านการตรวจสอบและปรับปรุงโรงเรียน โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” ข้ออื่นก็เช่นกันเรียงลำดับจากมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่ได้นำผลการตรวจสอบมาวางแผนในการทำงาน จัดระบบประเมินโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ชัดเจนครบถ้วน ไม่ได้ให้ครู ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการประเมิน และไม่ได้ประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียนชุมชน หน่วยงานอื่นในการพัฒนาโรงเรียน

4. ด้านการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวม มีปัญหาอยู่ในระดับ “น้อย” เรียงลำดับจากมาก 3 อันดับแรก ได้แก่ ไม่มีการประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเพื่อเตรียมการประเมิน ไม่มีการประสานกับองค์การภายนอกเพื่อรับการประเมิน ไม่ได้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการประเมินครู ผู้ปกครอง นักเรียนและชุมชน อันดับสุดท้าย ได้แก่ ไม่ได้สนับสนุนให้ครู ผู้เกี่ยวข้อง เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาพร้อมรับการประเมิน

มธุรส พะวินรัมย์ (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินงานโครงการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ระดับการกำหนดนโยบายผู้รับผิดชอบโครงการในระดับกรมและศึกษานิเทศก์จังหวัดประชุมร่วมกันทุกปีเพื่อกำหนดรูปแบบใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อการวางแผนการดำเนินงานโครงการแนวคิดในการพัฒนาโครงการ คือ การปฏิรูปการศึกษา ปัญหาที่พบในระดับนี้คือ บุคลากรมีจำนวนน้อยและไม่ตรงกับสายงาน ระบบราชการไม่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ผู้บริหารทุกระดับไม่เห็นความสำคัญของโครงการ และงบประมาณไม่เพียงพอ

สมบัติ อ่วมลินทร์จันทร์ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในการนิเทศการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานการประถมศึกษา

จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีบทบาทในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านเหล่านี้คือ

1. ด้านงานวิชาการในเรื่องครูศึกษาหลักการและจุดหมาย หลักสูตร ประชุมชี้แจงให้เข้าใจหลักสูตร และนำหลักสูตรไปใช้โดยเริ่มตั้งแต่การเตรียมการสอน
2. ด้านงานพัฒนาบุคลากรมีการสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนงาน ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการสอนและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการครู
3. ด้านงานพัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีการรวบรวมข้อมูลปัญหาและอุปสรรค ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาวางแผนจัดสภาพโรงเรียน
4. ด้านงานสัมพันธ์ชุมชนเพื่อการเรียนการสอน โดยเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนและร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ไขข้อบกพร่องของนักเรียน ให้ครูใช้ความสามารถ ให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและชุมชน ปัญหาในการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนการประถมศึกษาของผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ที่พบมากที่สุดคือ บุคลากรขาดความรู้ในการนำผลการวิจัยมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน ครูมีคุณสมบัติไม่ตรงกับความต้องการของโรงเรียน ครูผู้สอนไม่สำรวจปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและนำข้อมูลมาปรับปรุงการเรียนการสอน

ธนศ กิตุรุ่งเรือง (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาการประกันคุณภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการนำร่องกับโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขนาดกลางและขนาดใหญ่ในกรุงเทพมหานคร โดยสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 48 คน เกี่ยวกับการจัดหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้วิธีการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอน การวัดผลการเรียนการสอน พบว่า โรงเรียนเอกชนที่เข้าร่วมโครงการมีการบริหารงานวิชาการในแนวทางและวิธีการประกันคุณภาพมากกว่าโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการ และโรงเรียนจะเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอันดับแรกและการใช้วิธีการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นอันดับสุดท้าย โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดใหญ่จะมีการปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง

วราลี สุวักนัฒนจันทร์ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาความคิดเห็นของครูประจำกลุ่มที่มีต่อตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญวิธีเรียนทางไกล ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตภาคกลาง พบว่า

1. ครูประจำกลุ่มมีแนวความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก
2. ครูประจำกลุ่มมีความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดคุณภาพ การศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญด้านนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่อง การเชียววิทยากรซึ่งเป็นพระสงฆ์หรือนุคคลตัวอย่าง

มาบรรยายเพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่นักศึกษา นักศึกษาส่วนใหญ่ติดภารกิจให้จัดการพบกลุ่มและกำหนดวันพบกลุ่มชัดเจน การจัดสอนเสริมแก่นักศึกษา ที่เรียนอ่อนแบบให้เปล่าในบางโอกาสและการจัดกิจกรรมพบกลุ่มที่หลากหลาย เพื่อแก้ปัญหาให้นักศึกษาที่เรียนอ่อน ด้านครูผู้สอนในเรื่องศึกษานิเทศก์ส่วนกลางไปตรวจเยี่ยมการพบกลุ่มเพื่อ ช่วยเหลือการแนะแนว และด้านสื่อในเรื่องการจัดบริจาคนั่งเรือจากนักศึกษาที่จบแล้ว และการประสานขอรับบริจาคนั่งเรือจากเรือเช่าต่าง ๆ

3. ครูประจำกลุ่มที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดคุณภาพการเรียนการสอนโรงเรียนสาขาสามัญ โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ครูประจำกลุ่มที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดคุณภาพ การเรียนการสอนโรงเรียนสาขาสามัญ โดยรวม และรายด้านทั้งสามด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

5. ครูประจำกลุ่มที่มีวุฒิการศึกษาดังกัน มีความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดคุณภาพการเรียนการสอนโรงเรียนสาขาสามัญ โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ครูประจำกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการเป็นครูประจำกลุ่มต่างกัน มีความคิดเห็นต่อตัวชี้วัดคุณภาพการเรียนการสอนโรงเรียนสาขาสามัญ โดยรวมและรายด้านทั้งสามด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

7. ครูประจำกลุ่มมีข้อเสนอแนะในด้านนักศึกษาว่า ควรตั้งเกณฑ์เรื่องการมาพบกลุ่มของนักศึกษาให้ต่ำกว่า 80% ควรเพิ่มตัวชี้วัดด้านการแต่งกายของนักศึกษา และควรกำหนดวันสอบปลายภาคไม่ให้ตรงกับวันสำคัญหรือวันเทศกาลต่าง ๆ ในด้านครูผู้สอน พบว่า ควรจัดครูผู้สอนให้ตรงกับสาขาวิชาที่ตนถนัด ควรเพิ่มตัวชี้วัดด้านคุณธรรมจริยธรรมของครูประจำกลุ่ม และควรจัดอบรมครูเรื่องเทคนิคการสอนผู้ใหญ่และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ และในด้านสื่อว่าควรเพิ่มตัวชี้วัดด้านสื่อตามเทียม สื่อวิทยุ สื่อวิดีโอ ศูนย์บริการการเรียนรู้ออกโรงเรียนอำเภอควรจัดอบรมครูเรื่องการใช้อินเทอร์เน็ตและการผลิตสื่อ และจัดบริการสื่อประเภทราคาแพงและหาซื้อยากให้ครูได้ยืมใช้

ลูทธิศ ไชยศรีสุทธิ (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาด้านกระบวนการบริหาร ในโรงเรียนเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า

1. สภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาด้านกระบวนการบริหาร ถ้าอิงเกณฑ์ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ “มาก” ทุกด้าน โดยเฉพาะด้านวิชาการมีการปฏิบัติสูงสุด รองลงมาเป็นด้านบุคลากรและต่ำสุดคือ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

2. การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษาด้านกระบวนการบริหาร มีปัญหาอุปสรรคด้านทรัพยากรการบริหารคือ ขาดครูและบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ

ด้าน ขาดงบประมาณในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมทางด้านวิชาการ และขาดความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

3. การปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานการจัดการศึกษา ด้านกระบวนการการบริหาร มีข้อเสนอแนะว่าทรัพยากรบริหารคือคนควรมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่รับผิดชอบ การจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอเหมาะสมกับการทำงาน การใช้วัสดุอุปกรณ์เหมาะสมกับงาน และการบริหารควรเน้นการมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนและทำงาน

4. การศึกษาจากการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) มีความสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

อากรณ์ พลเยี่ยม (2542 : บทคัดย่อ) ศึกษาการดำเนินการตามนโยบายการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า

1. ระดับการดำเนินการตามนโยบายประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น รวมทุกด้าน มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการดำเนินการในระดับปานกลาง ก่อนข้างมากมี 2 ด้าน คือ ด้านการเรียนการสอน และด้านปรัชญา ภาวนา วัตถุประสงค์และแผนการดำเนินงาน ส่วนด้านที่มีการดำเนินการในระดับปานกลางก่อนข้างน้อยมี 2 ด้าน คือ ด้านทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม และด้านระบบและกลไกการประกันคุณภาพการศึกษา

2. ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาของมหาวิทยาลัยขอนแก่นปัญหาสำคัญ ที่พบ คือ ด้านการเรียนการสอน ระบบการสรรหาและการดำรงรักษาไว้ซึ่งอาจารย์ที่มีคุณภาพ ความรู้ ความสามารถ ประสิทธิภาพ คุณธรรม จริยธรรม ยังไม่ดีเท่าที่ควร คณาจารย์ที่ไม่มีตำแหน่งทางวิชาการสูงถึงร้อยละ 52 หน่วยงานรับผิดชอบในการให้คำปรึกษาในการประกอบอาชีพการงานทำแก่นักศึกษาไม่เพียงพอ การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาโดยมีอาคารสถานที่ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนแบบศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองไม่เพียงพอ และด้านกิจกรรมการพัฒนานิสิตนักศึกษา

อุไรรัตน์ สุครุ่ง (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรมสามัญศึกษา:กรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานวิชาการในโรงเรียน ประกอบด้วย องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ องค์ประกอบด้านสภาพทั่วไปของโรงเรียน องค์ประกอบด้านผู้บริหาร องค์ประกอบด้านครูและองค์ประกอบด้านผู้ปกครอง ซึ่งในแต่ละองค์ประกอบมีตัวแปรต่าง ๆ ดังนี้ ด้านทั่วไปของโรงเรียน ประกอบด้วย ความพร้อมด้านอาคารสถานที่ ความพร้อมด้านวัสดุอุปกรณ์ บรรยากาศ และสิ่งแวดล้อมทางวิชาการด้าน

ผู้บริหารประกอบด้วย ประสบการณ์ และระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งในโรงเรียน ความรู้เรื่อง การบริหารงานวิชาการ คุณลักษณะของผู้บริหาร การพัฒนาครูทางด้านวิชาการ การนิเทศติดตาม ผลการสร้างขวัญและกำลังใจ ด้านครู ประกอบด้วย วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการสอน ทัศนคติต่อวิชาชีพ ครู การได้รับการอบรม ความรู้เรื่องหลักสูตรและการสอน

การใช้เวลาของครู ความร่วมมือระหว่างครู ด้านผู้ปกครอง ประกอบด้วย การให้ความ ร่วมมือของผู้ปกครอง การช่วยเหลือสนับสนุนของสมาคมผู้ปกครองและครู

ชัยเนตร ไวยกณี (2539 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องการศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดกรมสามัญศึกษา ในส่วนกลาง ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ กรมสามัญศึกษาในส่วน กลางมีปัญหา คือ การปฏิบัติตามแผนงานวิชาการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ครูไม่ปรับปรุง และพัฒนาการสอน วิชาเลือกไม่สามารถเปิดได้หลากหลาย สื่อการสอนไม่เพียงพอ แผนพัฒนา บุคลากรไม่ชัดเจน นักเรียนขาดความรับผิดชอบในการแก้ผลการเรียน และขาดแนวปฏิบัติในด้าน การประเมินผลงานวิชาการ

กาญจนา ตระกูลคำ (2538 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำด้านวิชาการและการพัฒนา บุคลากรด้านวิชาการของผู้บริหาร โรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 1 พบว่า

1. การยึดถือหน้าที่ในการปรับปรุงงานวิชาการ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ สูงขึ้น การสรรหาทรัพยากรบุคคลและวัสดุที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และการติดตามผลการปฏิบัติการสอนของครูส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนด้านการ คิดและแก้ปัญหาและพบว่า การสร้างสรรค์แรงจูงใจแก่ครูนักเรียนที่ทำงานด้านวิชาการความ กระตือรือร้นในการใช้กลยุทธ์เพื่อปรับปรุงงานวิชาการ การจัดสรรภายในห้องเรียนให้มีบรรยากาศ ทางวิชาการ และการนิเทศและการสอน งานวิชาการ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน วิชาเดียว คือ ด้านการพัฒนาสังคม และ

2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครู-อาจารย์ ผู้ปฏิบัติการสอน เกี่ยวกับภาวะผู้นำด้านวิชาการพัฒนาบุคลากรทางด้านวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวม พบว่า มีความ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศศิพร พงนายน (2536 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานด้านวิชาการในโรงเรียน มัธยมศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทานในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมีการ ดำเนินงานด้านวิชาการสรุปได้ดังนี้

1. โรงเรียนมีการบริหารงานที่สอดคล้องกับหลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยมีการประชุมชี้แจง บุคลากรร่วมวางแผนโดยการใช้ระบบข้อมูลหรือสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหาของโรงเรียน

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน มีการส่งครูไปอบรม ศึกษาดูงาน ศึกษาต่อ ส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ประกอบการเรียนการสอนโดยใช้แผนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง จัดบุคลากรตรงตามหน้าที่ วุฒิ การศึกษา ความสามารถ ประสบการณ์ ความถนัดและความสนใจของครู

3. ด้านการวัดผลและประเมินผล มีการวัดผลหลายวิธีเพื่อให้เหมาะสมกับสิ่งที่จะวัดและนำผลการวัดและประเมินผลเป็นข้อมูลในการวางแผนซ่อมเสริม การแนะแนวและปรับปรุงการเรียนการสอน ปัญหา ของโรงเรียนที่พบได้แก่ งานและโครงการไม่เป็นไปตามแผน บุคลากรไม่เพียงพอและไม่ตรงตามความต้องการของโรงเรียน อาคารสถานที่คับแคบ สื่อวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

ศิริธร สุขโขใจ (2531 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารและครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหาร ซึ่งอาจดำเนินการด้วยตนเองหรือจัดให้มีการดำเนินงาน และการปฏิบัติงานวิชาการของครู มีการปฏิบัติกันเป็นส่วนใหญ่ คือ ในด้านหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตร วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน เวลาเรียนของนักเรียน การกำหนดให้ครูอาจารย์ปฏิบัติงานวิชาการหรือการสอน วิธีสอน การช่วยเหลือนักเรียนที่เรียนช้าและส่งเสริมนักเรียนที่เรียนดี การนิเทศงานวิชาการในโรงเรียน การประเมินผลงานวิชาการ และการวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ

ปัญหาส่วนใหญ่ การปฏิบัติงานวิชาการของผู้บริหารและครู สรุปได้ว่า เกิดจากการขาดงบประมาณ บุคลากรแหล่งวิชาการ การวางแผน ระยะเวลาในการปฏิบัติ การประสานงานความร่วมมือ และการติดตามประเมินผล

6.2 งานวิจัยต่างประเทศ

มินูดีน (Minudin, 1987 : 2403-A) ศึกษาบทบาททางวิชาการของผู้บริหารในรัฐซาบาห์ มาเลเซีย ผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริหารมีหน้าที่หลัก คือ การประเมินโครงการของโรงเรียน สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานมีการศึกษาเพื่อเพิ่มประสบการณ์ กำหนดเป้าหมายของโรงเรียนอย่างชัดเจน ควบคุมโครงการและกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งหมดของโรงเรียนและการสอนในระดับชั้น มีความรู้ความเข้าใจกฎข้อบังคับในการเรียนรายวิชาต่าง ๆ

มูราเดียน (Mooradian, 1986 : 3238-A) ศึกษาการจัดทำหลักสูตรในเขตที่ขาดแคลน ผู้เชี่ยวชาญกับหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นควรมี

ลักษณะดังนี้ คือ มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป เป็นบุคลากรระดับผู้บริหารหรือผู้จัดการ องค์กรและบุคคลที่ทำงานเกี่ยวกับหลักสูตรนั้นต้องมีการดำเนินงานร่วมกับบุคคลทุกฝ่ายดังกล่าว โดยจัดหลักสูตรให้ครอบคลุมทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ส่วนทรัพยากรที่นำมาพิจารณาในการจัดทำหลักสูตรนั้นได้จากองค์กรการจัดการศึกษาในท้องถิ่น โครงการจัดการศึกษา ครอบครัวยุคใหม่และสิ่งที่ท้องถิ่นให้ความสนใจ

วิลเลียม (Williams. 1983 : 378-A) ศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ของครูที่ส่งผลต่อการเรียนการสอน เพื่อตรวจสอบปัจจัยที่มีผลต่อครูในด้านการเรียนการสอน ซึ่งประเมินโดยใช้เครื่องมือ Purdue Teacher Evaluation Sale (PTES) ปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงาน (คาบ/สัปดาห์) อายุของครู ประสบการณ์สอนของครู อัตราการเข้าชั้นเรียนของนักเรียน ความรู้ของครู ในแต่ละวิชา การใช้วัสดุอุปกรณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ ครูจำนวน 60 คน ทั้งในเมืองและนอกเมืองที่สอนวิชาเดียวกัน พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางลบ ได้แก่ อายุของครูเวลาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวก ได้แก่ การเสริมแรง การให้กำลังใจ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทั้ง 3 นี้ สามารถพยากรณ์ความสามารถทางการสอนของครูได้

7. สรุป แนวคิดและหลักการที่นำไปสู่กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่ศึกษามาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของสถานศึกษามาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ และการประเมินผู้เรียน ซึ่งเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารและครู ดังนั้นผู้บริหารและครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถและความเข้าใจเกี่ยวกับหลักของการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้การดำเนินงาน สอดคล้องกับหลักการจัดการกระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้แบ่งงานวิชาการเป็น 4 งาน คือ

1. งานด้านหลักสูตร
2. งานด้านกระบวนการเรียนรู้
3. งานด้านการประเมินผู้เรียน
4. งานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน

ซึ่งได้ใช้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ในปัจจุบันการวัดว่า การบริหารงานวิชาการจะประสบผลสำเร็จหรือไม่นั้น จุดสำคัญที่สุดก็คือคุณภาพของผู้เรียนเรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้บริหารจึงมีความสนใจวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับผลการประเมิน

คุณภาพภายนอกมาตรฐานด้านผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาพระนครศรีอยุธยาเขต 1 และเขต 2 เพื่อนำผลที่ได้ไปใช้ในการบริหารงานวิชาการให้เกิด
ประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน และให้สอดคล้องตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติ
การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ต่อไป